

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา

Research and Development Newsletter

ปีที่ 20 ฉบับที่ 229 เดือนกันยายน 2564

- ☞ โครงการสัมมนาระดมความคิดเห็นสำหรับพัฒนาการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อส่งเสริมการสร้างบ้านเมืองสุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564
- ☞ ผลกระทบของโควิด 19 ต่อแรงงานไทย
- ☞ การรับมือกับความเครียดในยุคโควิด 19

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา

Research and Development Newsletter

ปีที่ 20 ฉบับที่ 229

เดือนกันยายน 2564

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร ด้านการวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ให้แก่บุคคลในวงงานรัฐสภา อันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติ

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา
สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ถนนสามเสน เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร 10300
โทรศัพท์ 0 2242 5900 ต่อ 5761

ที่ปรึกษา

นางอรรณพ พันธุ์เปรื่อง
รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
นายมาณิศ อินทนิม
ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ
นางสาวอุษา โฆษิตตระกูล
ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

บรรณาธิการ

นางสาวนารีลักษณ์ ศิริวรรณ

ผู้รวบรวม

นางสาวปิยะวรรณ ปานโต

กองบรรณาธิการ

นายจันทรม สีหาบุญลี
นายสิฐสร กระแสร์สุนทร
นางสาววิมลรัชนี คานติธรรม
นางสาวปรียวรรณ สุวรรณสุนย์
นางสาววิจิตรา ประยูรวงษ์
นางสาวอัญชลี จวงจันทร์
นางสาววิลาสิณี ฉายรัตน์ตระกูล
นายคณาธิป ไกยชน
นางสาวบุษิตา ไวยานนท์

ฝ่ายจัดพิมพ์

นางสาวธณัฐดา หาเรือนศรี
นางณัฐชานันท์ หนูทองอินทร์

ฝ่ายเผยแพร่

นางภักดิ์กัญญา มากห้องไทร
นางสาวนวลละออง พรแก้ว

บทบรรณาธิการ

“บ้านเมืองสุจริต” เกิดจากความคิดริเริ่มของนายชวน หลีกภัย ประธานรัฐสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร กล่าวถึงหัวใจอันสำคัญยิ่งของระบบการเมือง คือ ความซื่อสัตย์สุจริตปราศจากการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ปราศจากการโกง การได้มาซึ่งสิทธิเสรีภาพตามระบอบประชาธิปไตย จะต้องได้มาด้วยความชอบธรรม หรือได้มาด้วยความสุจริต โดยนายชวน หลีกภัย ได้กล่าวเปิด **โครงการสัมมนาระดมความคิดเห็นสำหรับพัฒนาการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อส่งเสริมการสร้างบ้านเมืองสุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564** ณ ห้องประชุมงบประมาณ (สผ.) ชั้น 6 อาคารรัฐสภา ในวันที่ 9 มีนาคม 2564 ซึ่งนำเสนอสาระสำคัญของโครงการในคอลัมน์รอบด้านงานสภา ประจำเดือนกันยายน 2564 สำหรับคอลัมน์งานวิจัยและพัฒนา มี 2 เรื่อง คือ **โครงการศึกษาและพัฒนารูปแบบการให้บริการฟื้นฟูบุคคลออกทัศนคติโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ตำบลรอบเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย** นำเสนอกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การเปรียบเทียบผลการประเมินความสามารถพื้นฐานในทักษะที่เกี่ยวข้อง การถอดบทเรียนอาสาสมัครผู้เข้าร่วมวิจัย นักวิจัย ผู้ช่วยนักวิจัยและเครือข่าย เพื่อให้ได้รูปแบบการฟื้นฟูบุคคลออกทัศนคติของบ้านทอฝัน และเรื่อง **ศักยภาพการจัดบริการสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ** นำเสนอผลการวิเคราะห์ภารกิจและประเภทการบริการสาธารณสุข ศักยภาพปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมศักยภาพการจัดบริการสาธารณสุข และรูปแบบและกลไกการพัฒนาศักยภาพการจัดบริการสาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดบึงกาฬ ส่วนคอลัมน์บทความที่น่าสนใจ เรื่อง **การรับมือกับความเครียดในยุคโควิด 19** มีอยู่ 2 ประเภท คือ ความเครียดแบบเฉียบพลัน และความเครียดแบบเรื้อรัง ซึ่งการป้องกันและควบคุมระดับความเครียดได้อย่างเหมาะสม จำเป็นต้องเข้าใจถึงสาเหตุให้ชัดเจน โดยเฉพาะในช่วงเวลาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด 19 ซึ่งทำให้มีความวิตกกังวลและความเครียดในระดับสูง ดังนั้น การปรับตัวและรู้เท่าทันความเครียดพร้อมยอมรับความเป็นปกติใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญ คอลัมน์เกาะกระแสแสบพล เรื่อง **ผลกระทบของโควิด 19 ต่อแรงงานไทย** ทำการสำรวจประชากรกลุ่มแรงงานในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 625 คน ในช่วงวันที่ 22-27 เมษายน 2564 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีผลกระทบต่อการทำงานของประชาชนอย่างไร ตลอดจนความคาดหวังและการวางแผนชีวิตหลังสถานการณ์ไวรัสโควิด 19 คลี่คลายและคอลัมน์รอบโลกวิจัย เรื่อง **การฟื้นฟูคุณภาพดินด้วยโพลีลัมฟิซ** ซึ่งเป็นอนุภาคแม่เหล็กประจุนาโน ร่วมกับการเหนี่ยวนำความร้อนทางแม่เหล็กไฟฟ้าในการเร่งฟื้นฟูพื้นที่ปนเปื้อนจากสารพิษโลหะหนักด้วยวิธีสกัดไอน้ำ

กองบรรณาธิการเอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้อ่านจะได้รับสาระความรู้จากบทความในคอลัมน์ต่าง ๆ ของเอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาฉบับนี้ อนึ่ง ภาพปกและภาพประกอบของบทบรรณาธิการในครั้งนี้อาจมาจาก เอกสารประกอบการโครงการสัมมนาระดมความคิดเห็นสำหรับพัฒนาการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อส่งเสริมการสร้างบ้านเมืองสุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

สารบัญ

หน้า

รอบด้านงานสภา

- โครงการสัมมนาระดมความคิดเห็นสำหรับพัฒนาการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไป
เพื่อส่งเสริมการสร้างบ้านเมืองสุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 1
เรียบเรียงโดย *ปิยะวรรณ ปานโต*

งานวิจัยและพัฒนา

- โครงการศึกษาและพัฒนารูปแบบการให้บริการฟื้นฟูบุคคลออทิสติก
โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ตำบลรอบเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 8
เรียบเรียงโดย *วิลาสิณี ฉายรัตน์ตระกูล*
- ศักยภาพการจัดบริการสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ 14
เรียบเรียงโดย *บุษิตา ไททยานนท์*

บทความที่น่าสนใจ

- การรับมือกับความเครียดในยุคโควิด 19 21
เรียบเรียงโดย *สิฐิสร์ กระแสร์สุนทร*

เกาะกระแสไฟ

- ผลกระทบของโควิด 19 ต่อแรงงานไทย 26
เรียบเรียงโดย *วิลาสิณี ฉายรัตน์ตระกูล*

รอบโลกวิจัย

- การฟื้นฟูคุณภาพดินด้วยโพลีลัมพิก 31
เรียบเรียงโดย *ปริยวรรณ สุวรรณสุนย์*

รอบด้านงานสภา

โครงการสัมมนาระดมความคิดเห็นสำหรับพัฒนาการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อส่งเสริมการสร้างบ้านเมืองสุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

เรียบเรียงโดย ปิยะวรรณ ปานโต

ที่มา: โครงการสัมมนาระดมความคิดเห็นสำหรับพัฒนาการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อส่งเสริมการสร้างบ้านเมืองสุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. โดย คณะอนุกรรมการจัดทำองค์ความรู้และรูปแบบกิจกรรมในการส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการสร้างบ้านเมืองสุจริต. (2564).

“ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครที่จะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้...” นายชวน หลีกภัย ประธานรัฐสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้อัญเชิญความตอนหนึ่งในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานไว้ในพิธีเปิดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ครั้งที่ 6 เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 11 ธันวาคม 2512 ณ ค่ายลูกเสือวชิราวุธ อำเภอสตรีราชา จังหวัดชลบุรี มานำเสนอในโอกาสการบรรยายหัวข้อเรื่อง “บ้านเมืองสุจริต” เมื่อวันอังคารที่ 9 มีนาคม 2564

ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คนในสังคมมีทั้งคนดีและคนไม่ดี หากคนไม่ดีมีอำนาจเข้าไปปกครองบ้านเมืองก็จะสร้างความเดือดร้อนเสียหายให้กับบ้านเมืองได้ ทั้งได้กล่าวถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติให้ประเทศมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยในมาตรา 79 ได้กำหนดให้ “รัฐสภา ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา” รัฐสภาเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่และอำนาจทางด้านนิติบัญญัติและด้านอื่น ๆ อันส่งผลต่อการปกครองบ้านเมืองเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชน อันเป็นเป้าหมายและภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม ทั้งนี้ แต่ที่ผ่านมาสังคมไทยต้องเผชิญกับปัญหาการบิดเบือนความหมายที่แท้จริงของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งอาจส่งผลให้การเลือกตั้งไม่ได้สะท้อนความเป็นผู้แทนราษฎรได้อย่างแท้จริง จนก่อให้เกิดปัญหาธุรกิจการเมือง มีการซื้อสิทธิ ขายเสียง นำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชันในการเลือกตั้งทุกระดับ ล้วนส่งผลต่อประเทศชาติไม่สามารถพัฒนาให้ทัดเทียมกับนานาประเทศได้เท่าที่ควรจะเป็น

“บ้านเมืองสุจริต” เป็นโครงการสัมมนาระดมความคิดเห็นสำหรับพัฒนาการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อส่งเสริมการสร้างบ้านเมืองสุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจัดขึ้นตามดำริของนายชวน หลีกภัย และเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ที่ต้องอาศัยการปลูกฝังค่านิยมและความรู้สึกสำนึกในเรื่องของความสุจริต เรื่องของประชาธิปไตย ในหมู่ประชาชน และส่วนสำคัญของการเสริมสร้างการเมืองและบ้านเมืองสุจริตนั้นอยู่ที่การเลือกตั้งที่สุจริต โดยเริ่มตั้งแต่การต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียงและเป็นสิ่งที่สังคมไทยคาดหวัง เนื่องจากการได้มาซึ่งสิทธิเสรีภาพตามระบอบประชาธิปไตยนั้น จะต้องได้มาด้วยความชอบธรรม หรือได้มาด้วยความสุจริตมิใช่มาด้วยการซื้อสิทธิ ขายเสียง การทุจริตหรือโกงการเลือกตั้ง ทั้งนี้ เพื่อการแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างยั่งยืน จึงจำเป็นต้องสร้างความตระหนักรู้ให้แก่เยาวชนที่จะเติบโตขึ้นเป็นอนาคตของชาติเกี่ยวกับความสำคัญของการเมืองที่ยึดหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นต้นทางของการสร้างบ้านเมืองสุจริต “โดยการสร้างสำนึกเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ควรปลูกฝังกันตั้งแต่เด็ก โดยเฉพาะกับเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษา เพราะเป็นช่วงก่อนที่เยาวชนจะเข้าสู่สังคมการทำงานต้องอาศัยความตระหนักรู้เรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งการทำงานในทุกอาชีพต้องอาศัยความซื่อสัตย์สุจริต เยาวชนเหล่านี้จึงจำเป็นต้องมีภูมิคุ้มกันทางสังคมในการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ”

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ได้เสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตยให้แก่เยาวชนผ่านการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนในรูปแบบรายวิชาเพิ่มเติมและรายวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันการศึกษาแล้วก็ตาม แต่พบว่ารายวิชาดังกล่าวมีเนื้อหาและระดับการเข้าถึงองค์ความรู้ที่ไม่สอดคล้องกับผู้เรียน อีกทั้งการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการท่องจำจากตำราที่อาจไม่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิผลเท่าที่ควร ดังนั้น จึงควรจัดให้มีการพัฒนาและยกระดับการสอนของผู้สอนในรายวิชาดังกล่าว ทั้งต้องส่งเสริมให้ผู้บริหารในสถาบันการศึกษาเห็นถึงความสำคัญในการนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถาบันที่ตนสังกัดอยู่เพื่อให้เกิดการนำไปประยุกต์ใช้อย่างแท้จริง

การสัมมนาครั้งนี้ จึงเป็นโอกาสดีของรัฐสภาที่จะได้แสดงบทบาทในการขับเคลื่อนการเสริมสร้างประชาธิปไตยและบ้านเมืองสุจริต คณะอนุกรรมการจัดทำองค์ความรู้และแบบกิจกรรมในการส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการสร้างบ้านเมืองสุจริตของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โดยความร่วมมือระหว่างสำนักวิชาการ สำนักงานประธานสภาผู้แทนราษฎร และสำนักนโยบายและแผน จึงได้จัดโครงการสัมมนาระดมความคิดเห็นสำหรับพัฒนาการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อส่งเสริมการสร้างบ้านเมืองสุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 เมื่อวันอังคารที่ 9 มีนาคม 2564 ณ ห้องประชุมงบประมาณ (สผ.) ชั้น 6 อาคารรัฐสภา โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อระดมความคิดเห็นสำหรับพัฒนาการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อส่งเสริมการสร้างบ้านเมืองสุจริตของสถาบันอุดมศึกษาหรือเทียบเท่า และ 2) เพื่อสังเคราะห์และจัดทำเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณธรรม ความสุจริต และความซื่อสัตย์ในรูปแบบของคู่มือ เอกสารประกอบการสอน หรือสื่อการสอนในรูปแบบอื่น ของสถาบันอุดมศึกษาหรือเทียบเท่า มีกลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมโครงการ ประกอบด้วยอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาศึกษาทั่วไป และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมการสร้างบ้านเมืองสุจริตของสถาบันอุดมศึกษาหรือเทียบเท่า 155 แห่ง จำนวน 160 คน

กิจกรรมวันสัมมนา คือ ภาคเช้า นางพรพิศ เพชรเจริญ เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร กล่าวรายงานการจัดโครงการสัมมนาระดมความคิดเห็นสำหรับพัฒนาการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อส่งเสริมการสร้างบ้านเมืองสุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ในนามของคณะกรรมการบริหารโครงการเสริมสร้างบ้านเมืองสุจริต จากนั้น นายชวน หลีกภัย ประธานรัฐสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้กล่าวเปิด “โครงการสัมมนาระดมความคิดเห็นสำหรับพัฒนาการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อส่งเสริมการสร้างบ้านเมืองสุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564” และบรรยายในหัวข้อเรื่อง “บ้านเมืองสุจริต” สรุปสาระสำคัญของการบรรยาย มีดังนี้

จากประสบการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมาของนายชวน หลีกภัย ตั้งแต่ พ.ศ. 2512 เป็นเวลา 52 ปี ทั้งในฐานะฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ได้มีโอกาสปฏิบัติหน้าที่เป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรถึง 16 สมัย ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร และดำรงตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎร ในสมัยที่ 2 ทำให้ได้เห็นจากประสบการณ์ที่ได้จากการทำงานในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารว่า สิ่งหนึ่งที่เป็นกบฏของบ้านเมืองตลอดมา คือ เรื่องของการทุจริตประพฤติมิชอบในแวดวงต่าง ๆ อย่างไม่มีช้อยกเว้น โดยเฉพาะการทำงานด้านการบริหารหรือเป็นผู้นำฝ่ายค้านที่ได้อภิปรายไม่ไว้วางใจหรือเป็นฝ่ายรัฐบาลที่ถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจ ซึ่งทำให้มีข้อมูลหลายอย่างที่อันตรายต่อบ้านเมืองและเมื่อพิจารณาตามความจริงพบว่า การทุจริตที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปและไม่มีแนวโน้มจะลดลง ในฐานะที่เป็นผู้สนับสนุนให้มีการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น ผ่านการออกพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ทำให้บ้านเมืองเกิดความเปลี่ยนแปลงในการกระจายอำนาจและความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่นในระดับที่สูง แต่การกระจายอำนาจดังกล่าวก็นำพาการกระจายทุจริตตามไปด้วย ซึ่งต้องยอมรับว่าเกิดขึ้นจริงเป็นจำนวนมากไม่น้อย การอภิปรายในสภาก็ดีหรือคำบอกเล่าเป็นการส่วนตัวก็ดีหรือคดีความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องก็ดี สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมกรรมการทุจริตในระดับนโยบายรวมถึงปัจจุบันมีการขอแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และมีการให้ความเห็นที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นั้นดีที่สุดในอดีตที่สุด แต่กลับพบว่าเป็นช่วงที่มีนักการเมืองหรือข้าราชการถูกดำเนินคดีและถูกจองจำมากที่สุด จึงทำให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญไม่ใช่สาเหตุของการทุจริต แต่เป็นเรื่องของพฤติกรรมคน การออกกฎหมายจึงไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งเหล่านี้ได้ทั้งหมด หากพฤติกรรมคนไม่เปลี่ยนด้วยเหตุนี้ จึงได้ริเริ่มโครงการ “การเมืองสุจริต” แต่เนื่องจากคำว่า “การเมือง” ผู้ที่มาร่วมโครงการจะมีความรู้สึกในเชิงลบและไม่ต้องการเข้าร่วม จึงได้เปลี่ยนชื่อโครงการเป็น “บ้านเมืองสุจริต” บ้านเมืองที่มีคนในบ้านเมืองนั้นมีความสุจริต ซึ่งมีได้เกี่ยวข้องแต่เฉพาะกับทางการเมืองเท่านั้น แต่เป็นเรื่องส่วนรวมของบ้านเมือง

นอกจากนี้ นายชวน หลีกภัย ยังได้อัญเชิญพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร นอกเหนือจากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น กล่าวคือ ที่ได้พระราชทานไว้ เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2552 ที่ว่า “ชาวไทยทุกหมู่เหล่า ทำความเข้าใจในหน้าที่ของตนให้กระจ่าง แล้วตั้งใจ ตั้งใจให้เที่ยงตรงหนักแน่น ที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด” และพระบรมราโชวาทเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2553 ที่ว่า “คนไทยทุกหมู่เหล่าควรทำความเข้าใจในหน้าที่ของตนให้กระจ่าง แล้วตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด มีความไม่ประมาท และมีความมีสติรู้ตัวอยู่เสมอ” และให้ทุกคนตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด จึงขอให้ทุกท่านให้ความสำคัญกับการเป็นทั้งคนเก่งและคนดี เพราะคนดี คือ หัวใจของบ้านเมืองที่จะขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

ภาคบ้ายเป็นกิจกรรมการแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นและการอภิปรายผลในหัวข้อเรื่อง “แนวทางในการพัฒนารายวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อส่งเสริมการสร้างบ้านเมืองสุจริต” โดยมีการแบ่งผู้เข้าร่วมสัมมนาออกเป็น 4 กลุ่ม และมีวิทยากรประจำกลุ่มจากสถาบันพระปกเกล้าเป็นผู้ให้คำแนะนำ คือ กลุ่มที่ 1 นายเลิศพร อุดมพงษ์ และ นายชูศักดิ์ ปัญญามูล กลุ่มที่ 2 นางสาวธีรพรรณ ใจมั่น และ นายวัชรานันท์ กลุ่มที่ 3 นายณวัฒน์ ศรีปัดดา และ นางสาวอภิญา สันทวน และกลุ่มที่ 4 นางสาวศรัณยู หมั่นทรัพย์ และนางสาวน้ำผึ้ง จิวปัญญา

สรุปผลการดำเนินกิจกรรมภาคบ้าย มีดังนี้

ประเด็นคำถาม	สรุปความคิดเห็น			
	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 4
1. ท่านมีความเห็นอย่างไรเกี่ยวกับหนังสือ “สุจริตชน เพื่อเสริมสร้างบ้านเมืองสุจริต” ควรเพิ่มเติม/ปรับปรุงเนื้อหาส่วนใดเพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น	- ควรมีการกำหนดนิยามของคำว่า “สุจริตชน” คืออะไร - เพราะการตีความคำว่าดีมีมุมมองที่หลากหลาย - ควรปรับการใช้ภาษาให้สามารถอ่านได้ง่าย - ควรปรับชื่อเรื่องหนังสือให้มีความน่าสนใจแก่ผู้อ่านควรสร้างช่องทางถ่ายทอดเนื้อหาในรูปแบบอื่นนอกเหนือจากหนังสือ - ควรแยกเนื้อหาในหนังสือได้เป็น 2 ส่วน คือ 1) ระดับบุคคล และ 2) ระดับสังคม	- การกำหนดนิยามของคำว่า “คุณธรรม” “สุจริตชน” ควรมีการกำหนดให้ชัดเจน - การจัดทำหนังสือควรมีการบูรณาการกับหน่วยงานที่มีการดำเนินการไปแล้ว - กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใช้หนังสือที่จัดทำคือใคร - ปรับปรุงการเรียงลำดับหัวข้อก่อนและหลัง - ควรมีตัวอย่างที่ชัดเจน โดยอาจ	- องค์ประกอบของหนังสือในหน้าแรกของแต่ละหัวข้อควรมีคำอธิบายเนื้อหากระชับและน่าดึงดูด - เพิ่มเติมภาคผนวกและคำอภิธานศัพท์ - มีอ้างอิงและเชิงอรรถเพื่อการใช้ข้อมูล - เนื้อหาในหนังสือควรเป็นกลาง - ไม่มีการพาดพิงถึงบุคคลอื่น - คำสำคัญในแต่ละหน้าควรดึงมาเป็น Special Code ในแต่ละบท	- เนื้อหาในหนังสือมีความยาวมากเกินไปสำหรับการศึกษาข้อมูล - ข้อมูลในหนังสือส่วนใหญ่ยังเป็นนามธรรม - ควรแสดงให้เห็นเป็นรูปธรรม หรือ Realistic - การให้นิยามคำว่า “ดี” ของแต่ละคนไม่เหมือนกัน นิยามคำว่า “ดี” ที่แท้จริงคืออะไร - ควรมีแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจน

ประเด็นคำถาม	สรุปความคิดเห็น			
	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 4
		เป็นการยกตัวอย่าง เรื่องที่ใกล้ตัว		- ควรมีเอกสาร หรือหนังสือที่เป็น ภาษาต่างประเทศ ด้วย
2. จากการรับฟังคำ บรรยายของท่าน ประธานรัฐสภา ท่าน เห็นว่าสามารถนำ สาระและแนวคิด ดังกล่าวไปบูรณาการ หรือประยุกต์เข้ากับ การจัดการเรียนการ สอนของท่านได้ อย่างไรบ้าง และหาก ต้องการให้แนวคิด การเสริมสร้าง บ้านเมืองสุจริต กระจายลงไปในทุก วิชา มีวิธีดำเนินการ อย่างไร	- ควรสร้างทีมผู้สอน (Teaching Team) เป็นบุคคลต้นแบบ - ควรรณรงค์การ เสริมสร้างบ้านเมือง สุจริตผ่านกิจกรรม ต่าง ๆ - ควรมีการสร้าง เครื่องมือหรือวิธีการ ปลูกฝังให้นิสิต/ นักศึกษา	- ควรมีการ สอดแทรกเนื้อหา ในโครงการหรือ กิจกรรมที่นักศึกษา ต้องทำอยู่แล้ว - ทำ MOU ร่วมกับ สถาบันการศึกษา เพื่อให้เกิดเป็น รูปธรรม - ควรมีคู่มือที่จัดทำ เป็นแผนการสอน สำหรับหนังสือ เล่มนี้	- ควรใส่ในวิชา Active Learning เพื่อดึงประเด็นของ ผู้เรียน - เพิ่มเป็นรายวิชา ใหม่ เป็นวิชา พื้นฐาน เช่น “จิตอาสา” - บูรณาการเรียน โดยใช้ Case Study หรือ ประเด็นถกเถียง	- ใช้การเรียนการ สอนในลักษณะการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Learn and Share) - การแนะนำ วิธีการ/ กระบวนการสอน โดยมีอาจารย์เป็น ต้นแบบ - สอดแทรกใน คุณลักษณะของ ผู้มีคุณธรรม จริยธรรม
3. ในการจัดการเรียน การสอนของท่าน หากจะส่งเสริมให้ นิสิตนักศึกษามี ความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึง ความสำคัญของการ เสริมสร้างบ้านเมือง สุจริต ท่านต้องการ ได้รับการสนับสนุนใน เรื่องใดบ้าง อย่างไร	- ควรมีการสร้าง แรงจูงใจให้ กลุ่มเป้าหมายมี ความรู้สึ้อยากทำ ความดีอย่างต่อเนื่อง - ส่งเสริมให้มี โครงการจัดทำผลงาน เพื่อส่งเข้าประกวด - ส่งเสริมให้เกิด กิจกรรมทำความดีใน รูปแบบที่หลากหลาย - ควรสร้างกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันระหว่าง หน่วยงานภายนอกกับ สถาบัน อุดมศึกษา	- มีการนำเสนอ เนื้อหาที่มีความ เหมาะสมกับ เยาวชนยุคใหม่ เข้าใจง่าย สั้น กระชับ - ควรมีการนำเสนอ ประสบการณ์จริง เพื่อส่งเสริมให้ เยาวชนคิดได้ด้วย ตัวเอง - มีการออกแบบ เนื้อหาให้มีการ นำไปปฏิบัติจริงได้	- การเรียนรู้ที่ดี ที่สุดคือพูดในสิ่ง ที่ทำ - ทำงานร่วมกับ ชุมชน เน้นการ บูรณาการ - นักศึกษาสามารถ ต่อยอดจากการ เรียนรู้ไปใช้ในการ ทำงาน	- การนำรูปแบบ ของบุคคลต้นแบบ (Role Model) มาเป็นแบบอย่าง ในการเรียน การสอน - ให้มีการส่งเสริม นิสิต นักศึกษา ทุกคนเริ่มต้น สำรวจตัวเองก่อน - สร้างพื้นที่ในการ แสดงความคิดเห็น เช่น การตั้งสภา พลเมือง (นักศึกษา)

กล่าวโดยสรุป เมื่อสิ้นสุดการสัมมนาฯ ได้มีการประเมินโครงการตามความเห็นของผู้เข้าร่วมสัมมนา ระดมความเห็นสำหรับพัฒนาการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อส่งเสริมการสร้างบ้านเมืองสุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 พบว่า การจัดโครงการสัมมนาฯ ครั้งนี้ ตอบัวตฤประสงค์ของการสัมมนาฯ ทั้ง 2 ประการ ส่วนในภาพรวมทุกด้านตั้งแต่ด้านเนื้อหา ด้านวิทยากร และด้านผู้จัดการสัมมนา ผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจ ความรู้ และความเข้าใจในการจัดโครงการดังกล่าวอยู่ในระดับ**พอใจมากที่สุด** แต่มีการนำเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ เช่น 1) ปัญหาในการปฏิบัติอาจจะเกิดจากความแตกต่างของสถาบันอุดมศึกษา ที่มีความแตกต่างของโครงสร้างและการบริหารจัดการรายวิชาศึกษาศึกษาทั่วไป 2) ต้องการเป็นหนึ่งในคณะทำงานเพื่อสะท้อนแนวคิดจากพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และต้องการให้มีการเพิ่มวันในการจัดกิจกรรมให้มากขึ้น เพื่อจะได้เนื้อหาที่สอดคล้องและชัดเจน และ 3) ประสงค์ให้จัดกิจกรรมต่อเนื่อง เช่น การพัฒนาผู้สอน การผลักดันไปถึงผู้บริหารมหาวิทยาลัยเพื่อให้รับนโยบายไปสู่ภาคปฏิบัติในมหาวิทยาลัย เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย โดยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีแผนการจัดกิจกรรมสัมมนาระดมความคิดเห็นสำหรับพัฒนาการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อส่งเสริมการสร้างบ้านเมืองสุจริตในลักษณะเดียวกันอีกในโอกาสต่อไป โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นอธิการบดีจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อรับฟังความคิดเห็น และขอความร่วมมือในการกำกับเชิงนโยบายเพื่อปรับใช้กับการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องต่อไป แต่เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ยังมีการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่อง จึงชะลอการจัดกิจกรรมโครงการสัมมนาฯ ดังกล่าวออกไปก่อนจนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลายลง

บรรณานุกรม

คณะกรรมการจัดทำองค์ความรู้และรูปแบบกิจกรรมในการส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการสร้างบ้านเมืองสุจริต. (2564). โครงการสัมมนาระดมความคิดเห็นสำหรับพัฒนาการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อส่งเสริมการสร้างบ้านเมืองสุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. ใน เอกสารประกอบโครงการสัมมนาระดมความคิดเห็นสำหรับพัฒนาการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อส่งเสริมการสร้างบ้านเมืองสุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักประชาสัมพันธ์, กลุ่มงานผลิตเอกสาร. (2550). **อำนาจหน้าที่ของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

_____. (2560). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

_____. คณะทำงานจัดโครงการสัมมนาระดมความคิดเห็น สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (9 มีนาคม 2564). รายงานผลการดำเนินโครงการสัมมนาระดมความคิดเห็น **สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2564**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

BEDO. (23 ตุลาคม 2560). **พระราชดำริสและพระบรมราโชวาทของในหลวงรัชกาลที่ 9: ในบ้านเมืองนั้น... มีทั้งคนดีและคนไม่ดี**. สืบค้น 6 สิงหาคม 2564. จาก <http://www.bedo.or.th/bedo/new-content.php?id=74>

ภาพอ้างอิง

คณะอนุกรรมการจัดทำองค์ความรู้และรูปแบบกิจกรรมในการส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการสร้างบ้านเมืองสุจริต. (2564). โครงการสัมมนาระดมความคิดเห็นสำหรับพัฒนาการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อส่งเสริมการสร้างบ้านเมืองสุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. ใน เอกสารประกอบการโครงการสัมมนาระดมความคิดเห็นสำหรับพัฒนาการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อส่งเสริมการสร้างบ้านเมืองสุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

งานวิจัยและพัฒนา

โครงการศึกษาและพัฒนารูปแบบการให้บริการฟื้นฟูบุคคลออทิสติก โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ตำบลรอบเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

วิจัยโดย *ปิยะนุช ชัยวรรัตน์ และคณะ*
เรียบเรียงโดย *วิลาสิณี ฉายรัตน์ตระกูล*

รายงานอัตราความชุกของโรคออทิสซึม ซึ่งให้เห็นว่าสัดส่วนของการเกิดโรคออทิสซึมในสังคมอยู่ที่ 4-5: 10,000 และพบในเด็กชายมากกว่าเด็กหญิงประมาณ 4 เท่า ประชากรศึกษาเด็กกลุ่มอายุ 1-5 ปี พบว่ามีความชุกของโรคออทิสซึมเท่ากับ 9.9:10,000 และพบเด็กที่มีความเสี่ยงต่อโรคออทิสซึม จากการคัดกรอง 4.4: 1,000 หรือ 1:227 ซึ่งหมายความว่า อัตราการเกิดโรคออทิสซึมมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับผลการสำรวจจำนวนบุคคลออทิสติกรายใหม่ขึ้นทะเบียน ณ โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ จังหวัดเชียงรายย้อนหลัง 5 ปี (2550-2554) พบว่า อุบัติการณ์ของบุคคลออทิสติกในจังหวัดเชียงรายอยู่ที่ 1:10,000 และมีอัตราความชุก 3:10,000 มีบุคคลออทิสติกและบกพร่องทางพัฒนาการแบบรอบด้านรายใหม่ขึ้นทะเบียน ณ โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ทั้งจังหวัดเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 99 คนต่อปี จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นแนวโน้มของบุคคลออทิสติกในจังหวัดเชียงรายเพิ่มมากขึ้นไปในทิศทางเดียวกัน ส่งผลต่อความต้องการในการบริการฟื้นฟูทางการแพทย์ การศึกษา สังคม อาชีพและการมีงานทำ การเข้าถึงเทคโนโลยีและสารสนเทศมากขึ้นตามลำดับ

นายแพทย์ชลน่าน ศรีแก้ว อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข แถลงข่าวร่วมกับ นายแพทย์วชิระ เพ็งจันทร์ อธิบดีกรมสุขภาพจิต และแพทย์หญิงพรรณพิมล วิบุลากร รองอธิบดีกรมสุขภาพจิต ภายหลังเปิดการประชุมวิชาการสุขภาพจิตและจิตเวชเด็กครั้งที่ 2 และการประชุมวิชาการพัฒนาสติปัญญาเด็กไทย ครั้งที่ 10 ว่าอัตราการเข้าถึงบริการการฟื้นฟูทางการแพทย์ของบุคคลออทิสติกมีเพียงร้อยละ 25 อัตราการเข้าถึงบริการของเด็กที่มีปัญหาพัฒนาการ ปัญหาวฤกตกรรม และปัญหาอารมณ์ยังมีน้อย เด็กที่บกพร่องทางสติปัญญามีการเข้าถึงเพียง 33,592 คน หรือประมาณร้อยละ 5.23 และเป็นเด็กออทิสติก 7,212 คน หรือประมาณร้อยละ 12.02 ของประชากรเด็ก

นอกจากนี้ ข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ยังพบว่า ในจำนวนประชากรไทย 62 ล้านคน มีประชากรกลุ่มออทิสติกประมาณ 0.6 ใน 1,000 หรือร้อยละ 0.06 ของประชากรทั้งหมด หรือประมาณ 372,000 คน แต่เข้าถึงบริการทางการศึกษาเพียง 4,896 คน ทั้งนี้ เด็กที่มีอาการปานกลางหรือรุนแรงจะถูกปฏิเสธจากโรงเรียน เนื่องจากครูไม่สามารถจัดการปัญหาพฤติกรรมของเด็กได้ ในขณะที่ผู้ปกครองคาดหวังว่าโรงเรียนจะสามารถดูแลเด็กได้ส่งผลให้ผู้ปกครองประสบปัญหาในการหาโรงเรียนให้ลูก ผู้ปกครองมีความเชื่อว่าการศึกษาพิเศษเฉพาะบุคคลออทิสติกมีความเหมาะสมมากกว่าการศึกษาประเภทอื่น ๆ ซึ่งผู้ปกครองต้องการห้องเรียนในระบบเรียนร่วม ห้องเรียนคู่ขนานสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องในระดับปานกลางหรือรุนแรง และระบบบริการเสริมในโรงเรียน (Special Unit) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการสามารถจัดห้องเรียนคู่ขนานแก่เด็กออทิสติกได้เพียงประมาณ 300 ห้อง จากห้องเรียน เกือบ 40,000 ห้องเรียนทั่วประเทศ และจากการสำรวจความพิการ พ.ศ. 2550 พบว่าประชากรพิการร้อยละ 97 อยู่ในระบบหลักประกันสุขภาพแต่ก็ยังคงมีการใช้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพไม่มากนัก

ข้อมูลข้างต้นชี้ให้เห็นว่ามีผู้ปกครองที่นำบุตรหลานออทิสติกเข้ารับบริการส่งเสริมพัฒนาการและฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นจำนวนน้อย เนื่องจากขาดความเชื่อมั่นในคุณภาพระบบบริการของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการ และฟื้นฟูสมรรถภาพของบุคคลออทิสติก ทั้งที่เป็นหน่วยงานของรัฐและไม่เป็นหน่วยงานของรัฐ ทำให้บุคคลออทิสติกส่วนใหญ่ขาดโอกาสในการรับบริการฟื้นฟูอย่างต่อเนื่องส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคคลออทิสติก ดังนั้น ศูนย์ส่งเสริมทักษะชีวิตบุคคลออทิสติกจังหวัดเชียงรายจึงมีความต้องการที่จะทบทวนและศึกษาการให้บริการของศูนย์ เพื่อพัฒนารูปแบบการให้บริการฟื้นฟูกับบุคคลออทิสติกโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่จังหวัดเชียงราย ผลของการศึกษาดังกล่าวจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการส่งเสริม สนับสนุนให้คนพิการ ครอบครัว ชุมชนและองค์กรเอกชนมีส่วนร่วมในการบริการฟื้นฟูให้แก่บุคคลออทิสติก และยังเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ในการให้บริการฟื้นฟูบุคคลออทิสติกโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างเป็นรูปธรรมและถูกต้องตามหลักวิชาการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและทบทวนสถานการณ์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการฟื้นฟูของศูนย์ส่งเสริมทักษะชีวิตบุคคลออทิสติกจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการให้บริการฟื้นฟูบุคคลออทิสติกโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในพื้นที่จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการให้บริการฟื้นฟูบุคคลออทิสติกโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองให้กับภาคีเครือข่าย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community Based Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) ที่เน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Participatory Action Research) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติอย่างง่าย เช่น ค่าร้อยละ และการเปรียบเทียบด้วยค่า P-Value และ t-Test โดยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ทบทวนสถานการณ์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการฟื้นฟูของศูนย์ส่งเสริมทักษะชีวิตบุคคลออทิสติกจังหวัดเชียงราย

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการให้บริการฟื้นฟูบุคคลออทิสติกโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในพื้นที่จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษวิจัย

1. ผลการวิจัยตอบสนองสมมติฐานของการวิจัย คือ พ่อหรือแม่ของเด็กออทิสติกที่มีส่วนร่วมในการดูแลลูกของตนร่วมกับบ้านทอฝืนอย่างสม่ำเสมอจะส่งผลดีต่อพัฒนาการของลูกตน

2. กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมทั้งสี่ขั้นตอนมีความรู้ มีความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะออทิสซึม มีความสนใจใฝ่หาความรู้และใส่ใจในการฝึกฝนและฟื้นฟูลูกของตนเองอย่างต่อเนื่อง มีการตั้งเป้าหมายที่สอดคล้องตามศักยภาพของเด็ก มีความเสียสละ อดทน มีทัศนคติที่ดีและมองโลกเชิงบวก ผู้ปกครองได้รับผลจากการมีส่วนร่วมในเรื่องพัฒนาการของลูกที่ดีขึ้นและผู้ปกครองมีความเครียดลดลง เห็นคุณค่าของตนเอง รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และได้แบ่งปันประสบการณ์ให้กับผู้ปกครองคนอื่น แต่ปัจจัยที่ทำให้ผู้ปกครองบางคนไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ครบทุกขั้นตอนคือต้องทำงานเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว

3. การเปรียบเทียบผลการประเมินความสามารถพื้นฐานทักษะ 9 ด้าน ได้แก่ ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก ทักษะการใช้ภาษาและการสื่อสาร ทักษะทางสังคม ทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ ทักษะความสนใจ และทักษะการเลียนแบบ ทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการทางสถิติพบว่า คะแนนความสามารถพื้นฐานโดยรวมหลังการเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม ในทักษะทั้ง 9 ด้านนี้ เราพบว่า ทักษะด้านการเลียนแบบมีการเพิ่มขึ้นเล็กน้อยไม่แตกต่างกันทางสถิติ ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่าเด็ก ๆ สามารถทำได้ก่อนแล้วในประเด็นที่เรานำมาทดสอบ ซึ่งถ้ามีการปรับแบบทดสอบและกิจกรรมเจาะลึกลงไปมากขึ้น และใช้เวลาในการทำวิจัยมากขึ้นก็อาจจะทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนขึ้น

4. จากการถอดบทเรียนอาสาสมัครผู้เข้าร่วมวิจัย นักวิจัย ผู้ช่วยนักวิจัยและเครือข่าย พบว่า นอกจากผู้ปกครองที่เป็นปัจจัยหลักในการฟื้นฟูแล้วยังมีบุคคลและหน่วยงานอื่นที่เพิ่มเติมให้การฟื้นฟูชีวิตและมีความสมบูรณ์มากขึ้น ได้แก่ อาสาสมัคร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย เครือข่ายคนทำงานเพื่อเด็กพิเศษ และชมรมผู้ปกครองบุคคลออทิสติกจังหวัดเชียงราย

5. ใจความสำคัญที่ทำให้รูปแบบการฟื้นฟูบุคคลออทิสติกโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจังหวัด เชียงรายมีความพิเศษ ได้แก่ การทำงานเป็นทีม (T-Teamwork) ของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ความเข้าใจ เข้าใจ เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน (E-Empathy) ในการกล่อมเกลาคูบุคคลออทิสติก (N-Nurturing) ผู้ปกครอง ปล่อยวาง (D-Detachment) และไม่ยึดติดกับความคิดเดิม ๆ ที่ว่าผู้ปกครองไม่สามารถทำได้ และเริ่มศึกษา แก่นแท้ (E-Essence) ในการฟื้นฟูบุตรหลานของตน ลงมือปฏิบัติอย่างเข้มข้น จริงจังและสมเหตุสมผล (R-Realistic) ด้วยความรัก (L-Love) มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน (O-Objectivity) และมีคุณค่า (V-Value) ภายใต้การช่วยเหลือเกื้อกูล (E-Encouragement) ของผู้ปกครองและภาคีเครือข่าย จนเกิดการเปลี่ยนแปลง (C-Changing) ทั้งในระดับตัวบุคคลและเครือข่าย ยินยอมและยอมรับ (A-Allowing) ผลที่จะเกิดร่วมกัน รับผิดชอบ (R-Responsibility) ในการตัดสินใจ การดำเนินการ การรับประโยชน์ และให้กำลังใจกันเสริมพลัง ซึ่งกันและกัน (E-Empowerment) ซึ่งผู้วิจัยได้เรียบเรียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษของใจความสำคัญเป็นชื่อรูปแบบ ในการฟื้นฟูบุคคลออทิสติกโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในจังหวัดเชียงรายว่า รูปแบบการฟื้นฟูด้วยความ รักที่อ่อนโยนและห่วงใย (TENDER LOVE & CARE Rehabilitation Model: TLC RM หรือ TLC Model)

6. การรวมกลุ่มของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กันในแบบ Group Support ผู้ปกครองช่วยเหลือ ให้คำแนะนำและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ส่งผลต่อผู้ปกครองในเชิงบวกทำให้ผู้ปกครองมีทัศนคติที่ดี มีความรู้ เพิ่มขึ้นจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการมีส่วนร่วมในกระบวนการฟื้นฟูดังกล่าว การเพิ่มองค์ความรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองแสดงให้เห็นการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการในการฟื้นฟู บุคคลออทิสติกได้อย่างเป็นรูปธรรม

7. การฟื้นฟูบุคคลออทิสติกของบ้านทอฝันได้รับการสนับสนุนจากองค์กรเครือข่ายทั้งภาครัฐและ เอกชน เช่น วิทยากรให้ความรู้เรื่องการผลิตสื่อเป็นอาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และทีมนักวิจัย และผู้ช่วยนักวิจัยก็มีความเป็นสหสาขาวิชาชีพ ทั้งครู อาจารย์ นักกิจกรรมบำบัด นักจิตวิทยา ผู้ปกครอง นักศึกษาและอาสาสมัคร ตรงกับนิยามความหมายของการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน (Community-based Rehabilitation: CBR) ขององค์การอนามัยโลก (WHO) ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของคนพิการ ครอบครัวคนพิการ และสมาชิกในชุมชน การเสริมพลังแก่คนพิการ (Empowerment) การอยู่ร่วมกันในสังคม การคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน การสร้างชุมชนสมานฉันท์ และรับผิดชอบต่อสมาชิกทุกคนและการทำงานแบบ พหุภาคี มีความเป็นสหสาขาวิชาการในการให้ บริการฟื้นฟู

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อผู้ปกครอง

ผู้ปกครองควรรวมกลุ่มและส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการฟื้นฟู และใช้สิทธิที่รัฐจัดให้ ทั้งการฟื้นฟูทางการแพทย์ การศึกษา สังคมอาชีพและการมีงานทำ การเข้าถึงเทคโนโลยีและสารสนเทศ ให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะต่อองค์กรคนพิการออทิสติก

องค์กรคนพิการในพื้นที่และระดับประเทศควรจัดทำฐานข้อมูล จัดกิจกรรมรวมกลุ่ม ผู้ปกครองและสำรวจความต้องการในการฟื้นฟูของสมาชิก

3. ข้อเสนอแนะต่อองค์กรภาครัฐ

องค์กรภาครัฐส่งเสริมและสนับสนุนการให้บริการฟื้นฟูบุคคลออทิสติกโดยองค์กรคนพิการ ออทิสติก และการจัดอบรมให้ความรู้ในการฟื้นฟูแก่ผู้ปกครองเพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ต่อยอดที่บ้านได้รวมทั้ง พัฒนาโปรแกรมการฟื้นฟูบุคคลออทิสติกทางด้านอาชีพสำหรับบุคคลออทิสติกเรื้อรัง

4. ข้อเสนอแนะต่อภาคีเครือข่ายในระดับจังหวัด

ภาคีเครือข่ายควรประสานความร่วมมือในการจัดกิจกรรม ประชาสัมพันธ์ และความร่วมมือ ในการสนับสนุนทรัพยากร เช่น วิทยากรให้ความรู้ สถานที่ในการจัดอบรม หรืองบประมาณในการดำเนิน กิจกรรม

5. ข้อเสนอแนะในการขยายองค์ความรู้

5.1 “บ้านทอฝัน” ควรทำวิจัยเพิ่มเติมในเรื่องการพัฒนากระบวนการในการสร้างความ ร่วมมือของผู้ปกครองในการฟื้นฟูบุคคลออทิสติก

5.2 “บ้านทอฝัน” ควรขยายองค์ความรู้ในแนวราบ โดยการเพิ่มปริมาณผู้ปกครองในการ ทดลองใช้รูปแบบการฟื้นฟูด้วยความรักที่อ่อนโยนและห่วงใย (TENDER LOVE & CARE Rehabilitation Model: TLC RM หรือ TLC Model) ในพื้นที่อื่นอย่างน้อย 2 พื้นที่ในจังหวัดเชียงราย

ความคิดเห็นของผู้เรียบเรียงบทความวิจัย

บุคคลออทิสติกนั้นเป็นบุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไป มีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการสื่อสารและการเรียนรู้ จึงมีความจำเป็นพิเศษที่จะต้อง ได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใดเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วม ทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป (พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550, 2550) ซึ่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในการยกระดับการให้การดูแลบุคคลดังกล่าวและกลุ่มผู้ทุพพลภาพด้านอื่น ๆ โดยการเข้าร่วมเป็นภาคีในข้อตกลงระหว่างประเทศและการอนุวัติการกฎหมายภายในให้เอื้อต่อการดำเนินการ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเข้าเป็นภาคีสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of the Persons with Disabilities: CRPD) การเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Optional Protocol to the CRPD) การรับรองสิทธิของคนพิการอย่างเป็นทางการเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 การตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 การขยายสิทธิของคนพิการในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และการจัดทำแผน พัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2564 เป็นต้น ซึ่งช่วยให้เด็กและบุคคลออทิสติกสามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ที่รัฐพึงจัดให้ ทั้งใน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยองค์กรคนพิการ/ศูนย์บริการคนพิการ การเข้าถึงบริการสาธารณะ การจ้างงานตามกฎหมาย เป็นต้น (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, ม.ป.ป.)

แต่ยังคงพบปัญหาและข้อเรียกร้องต่อภาครัฐที่เกี่ยวกับเด็กและบุคคลออทิสติกในหลายประเด็น ตามที่นายชูศักดิ์ จันทยานนท์ นายกษมาคมผู้ปกครองบุคคลออทิสซึม (ไทย) ได้สรุปเป็นข้อสังเกตไว้ คือ 1) ไทยมีจำนวนคลินิกเด็กพิเศษไม่เพียงพอต่อความต้องการ คลินิกประเภทนี้ส่วนใหญ่อยู่ในโรงพยาบาลขนาดใหญ่ระดับตติยภูมิและโรงพยาบาลจังหวัด ส่งผลให้เด็กบางส่วนไม่ได้รับการกระตุ้นหรือส่งเสริมพัฒนาการ ได้อย่างทันท่วงที ทำให้ความบกพร่องดังกล่าวกลายเป็นความพิการถาวร 2) ชุดสิทธิประโยชน์ในระบบสุขภาพ

ไม่ครอบคลุมเด็กและบุคคลออทิสติก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยานอกระบบบัญชียาหลักสำหรับบุคคลออทิสติกที่มีความต้องการพิเศษ 3) การขาดการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาและเขตพื้นที่เพื่อส่งเสริมและจัดระบบการเรียนรวม (Inclusive Education) ระหว่างเด็กปกติและเด็กออทิสติก และ 4) การก่อตั้งบ้านพิทักษ์ออทิสติกในชุมชน เพื่อใช้เป็นที่พักอาศัยสำหรับบุคคลออทิสติกระดับปานกลางถึงรุนแรง ซึ่งคิดเป็นจำนวนร้อยละ 60 ของบุคคลออทิสติกทั้งหมดในไทย ในกรณีที่ไม่มีผู้ดูแลหรือมีผู้ดูแลแต่ไม่สามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมสนับสนุนด้านงบประมาณ (มูลนิธิออทิสติกไทย, 2562) ในประเด็นเรื่องการก่อตั้งสถานบริการสำหรับผู้ดูแลบุคคลออทิสติกตลอดชีวิตถือเป็นสิ่งใหม่ที่ไทยไม่เคยมี และภาครัฐจำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้ต้นแบบจากต่างประเทศ อาทิ ญี่ปุ่น อังกฤษ สิงคโปร์ เป็นต้น เพื่อนำมาปรับใช้กับเด็กและบุคคลออทิสติกที่นับวันจะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น

บรรณานุกรม

“พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550” (27 กันยายน 2550).

ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 124 ตอนที่ 61 ก, น. 8-9.

ปิยะนุช ชัชรรัตน์, เดือนเพ็ญ ตันตวิริยกิจกุล, ปิยฉัตร ไทยสมบุรณ์, อัจฉรา เดชะบุญ, พรพัชร ศิริอินทราทร, เกศรินทร์ ศรีธนะ, และ ปรียาภา ศรีก้อม. (2559). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการฟื้นฟูทักษะชีวิตบุคคลออทิสติก “บ้านทอฝัน” ศูนย์ส่งเสริมทักษะชีวิตบุคคลออทิสติก จังหวัดเชียงราย. ใน **หนังสือประมวลบทความ (Proceeding) งานสัมมนาวิชาการระดับชาติด้านคนพิการ ครั้งที่ 8 ประจำปี 2559** (น. 106-119). กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

ปิยะนุช ชัชรรัตน์, อัจฉรา เดชะบุญ, ปรียาภา ศรีก้อม, ปิยฉัตร ไทยสมบุรณ์, พรพัชร ศิริอินทราทร, เดือนเต็ม ตันตวิริยกิจกุล, เกศรินทร์ ศรีธนะ, และ ปูริดา อำนวยมณี. (2559). **รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาและพัฒนารูปแบบการให้บริการฟื้นฟูบุคคลออทิสติกโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ตำบลรอบเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

มูลนิธิออทิสติกไทย. (2562). **ออทิสติกพบสมาชิกวุฒิสภา**. สืบค้น 1 มิถุนายน 2563 จาก

<https://autisticthai.com/ออทิสติกพบสมาชิกวุฒิสภา/>

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). **คนพิการทำอะไรเพิ่มขึ้นจากพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556**. สืบค้น 1 มิถุนายน 2563 จาก

http://neppr56.dep.go.th/index.php/claim/claim_detail/14

งานวิจัยและพัฒนา

ศักยภาพการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ

วิจัยโดย กฤษฎา พรหมเวศ
เรียบเรียงโดย บุชิตา ไททยานนท์

ที่มา: เมืองที่ 77 บึงกาฬ, โดย สยามรัฐออนไลน์, 26 พฤศจิกายน 2561, สืบค้นจาก <https://siamrath.co.th/n/54627>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวดที่ 14 ว่าด้วยเรื่ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 250 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นซึ่งต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาการเงินและการคลัง และการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม การป้องกันการทุจริตและการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ และต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และการป้องกันการก้าวร้าวการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการส่วนท้องถิ่นด้วย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดการสร้างเชื่อมโยงระหว่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายรัฐบาล แผนเฉพาะด้าน และแผนปฏิบัติการโดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี และแผนงานโครงการประจำปี องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี และแผนงานโครงการประจำปี ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ทั้ง 10 ยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเมืองตามแนวทางการพัฒนาหลักและการพัฒนาเมืองสำคัญที่สอดคล้องกับสภาพพื้นฐานและความต้องการของประชาชนในพื้นที่และมีความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาจังหวัดและอำเภอ

ปัจจุบันจังหวัดบึงกาฬมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งออกได้ดังนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบองค์กรบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 1 แห่ง เทศบาล 13 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 43 แห่ง มีการปกครองแบ่งออกเป็น 8 อำเภอ 53 ตำบล 615 หมู่บ้าน มีอำนาจและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) ถึง พ.ศ. 2552 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2552 และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2552 เมื่อพิจารณาถึงสภาพการณ์ปัจจุบัน โดยมองในเรื่องศักยภาพขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดบึงกาฬ ซึ่งสะท้อนมาจากปัญหาข้อร้องเรียน/ร้องทุกข์ของประชาชนในจังหวัดบึงกาฬ ไม่ว่าจะเป็นสภาพการจราจรด้านถนน ที่ยังมีการชำรุด/พังไม่ได้ รับการซ่อมแซม ซึ่งเป็นหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะซึ่งอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดบึงกาฬ แต่ก็ยังไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร นับเป็นสิ่งสะท้อนศักยภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดบึงกาฬ ดังนั้น นักวิจัยจึงเล็งเห็นว่าหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบึงกาฬ ยังไม่มีศักยภาพในการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแล้ว อาจทำให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนในเขตพื้นที่ปกครอง การคมนาคมไม่สะดวก หรือแม้แต่การเข้าถึงของสาธารณูปโภคและสาธารณูปการของประชาชนในพื้นที่จังหวัดบึงกาฬยังไม่ครอบคลุมทั่วถึงเท่าที่ควร

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาศักยภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดบึงกาฬ วิเคราะห์ภารกิจและประเภทการบริการสาธารณะ วิเคราะห์ศักยภาพการให้บริการสาธารณะ ปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมศักยภาพการให้บริการสาธารณะ พร้อมทั้งนำเสนอรูปแบบและกลไกการพัฒนาศักยภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบึงกาฬ เพื่อนำมาเป็นการรอบในการปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพการให้บริการสาธารณะให้ประสบผลสำเร็จ และเพื่อลดปัญหาผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่อย่างเหมาะสมที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. วิเคราะห์ภารกิจและประเภทการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดบึงกาฬ
2. ศึกษาศักยภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดบึงกาฬ
3. ศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมศักยภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดบึงกาฬ

4. นำเสนอรูปแบบและกลไกการพัฒนาศักยภาพการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดบึงกาฬ

วิธีการศึกษาวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยทางสังคมศาสตร์เชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กัน โดยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดำเนินการนำแบบสอบถาม (Questionnaire) ศักยภาพการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดบึงกาฬ ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลประชากรในเขตพื้นที่ได้รับคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment: ITA) เป็นลำดับสูงสุดของจังหวัด ได้รับคะแนนแผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากที่สุด โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์จากผู้ให้คำตอบโดยตรง (Face to Face Interview) ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) เกี่ยวกับปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมศักยภาพการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ภารกิจและประเภทการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามแนวคิด CIPP Model ได้แก่ 1) ด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation: C) พบว่า โดยบริบททั่วไปนั้นจังหวัดบึงกาฬยังอยู่ในช่วงพัฒนาเนื่องจากเป็นจังหวัดซึ่งตั้งขึ้นใหม่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติตั้งจังหวัดบึงกาฬ พ.ศ. 2554 อันมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2554 ทำให้ศักยภาพการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถครอบคลุมพื้นที่มากนัก ไม่ว่าจะเป็นด้านนครมาคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการดำเนินงานโครงการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบโครงการพัฒนาจังหวัดบึงกาฬ เพื่อวางแผนพัฒนาด้านโครงสร้างฐานรองรับการขยายตัวในพื้นที่ชุมชนในระยะ 20 ปี พร้อมทั้งจัดทำแผนแม่บทและจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งในระยะเร่งด่วน ระยะกลาง และระยะยาว 2) ด้านปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยป้อน (Input Evaluation: I) พบว่า ศักยภาพการจัดบริการสาธารณะจังหวัดบึงกาฬ ต้องเดินหน้าและนโยบายต้องอยู่ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่กำหนดขึ้นมาเป็นกฎหมาย และต้องคำนึงถึงกฎหมายการให้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายหลัก 3) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation: P) พบว่า การจัดบริการสาธารณะต้องบรรลุจุดมุ่งหมายตามยุทธศาสตร์การพัฒนาพันธกิจและวิสัยทัศน์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งการบรรลุจุดมุ่งหมายต้องเกิดความประหยัดและลดความไม่แน่นอน โดยผู้บริหารท้องถิ่นใช้เป็นเกณฑ์ในการควบคุม ทำให้เกิดการประสานงานที่ดี สามารถตัดสินใจกำหนดแนวทางการดำเนินงาน และใช้ทรัพยากรการบริหารของท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด สามารถกำหนดทิศทางในการดำเนินการในอนาคตได้ 4) ด้านผลผลิต (Product Evaluation: P) พบว่า จังหวัดบึงกาฬมีแผนพัฒนาสามปีที่เป็นภารกิจและทิศทางในการจัดบริการ

สาธารณสุขให้กับประชาชนในเขตพื้นที่ซึ่งแผนดังกล่าวมีการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน จึงทำให้มีการดำเนินการตามแผนอย่างต่อเนื่อง

2. การศึกษาศักยภาพการจัดบริการสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดบึงกาฬ ผลการศึกษาภายใต้ปัจจัยที่สำคัญ 5 ด้าน คือ 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า มีการจัดทำเกี่ยวกับการก่อสร้างถนนเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากปัญหาด้านการคมนาคมของจังหวัดบึงกาฬยังไม่ครอบคลุมและยังไม่สะดวกเท่าที่ควร 2) ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า มีการจัดทำเกี่ยวกับเสริมอาหารโปรตีนและแก้ไขปัญหาดังกล่าว 3) ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย พบว่า มีการจัดทำเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน ให้มีความรู้คู่คุณธรรมและการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญาการรักษาความสงบเรียบร้อยและการรักษาความปลอดภัยของประชาชน รวมถึงการดำเนินการตามนโยบายแผนปรองดองแห่งชาติและนำไปสู่การปฏิบัติและเผยแพร่แก่ราษฎรในพื้นที่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 4) ด้านการบริหารจัดการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า มีการจัดทำเกี่ยวกับการจัดการขยะที่เป็นต้นแบบ สามารถการจัดการขยะต้นทางได้อย่างมีรูปแบบที่ดี เนื่องจากมีการประชาสัมพันธ์และแนะนำเกี่ยวกับการจัดการขยะได้ดี และมีการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีการฝึกซ้อมเพื่อรองรับไฟฟ้า และมีการปลูกฝังให้ประชาชนรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยการจัดกิจกรรมปลูกป่าในวันต้นไม้ประจำชาติเป็นประจำทุกปี และ 5) ด้านศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า มีการจัดทำเกี่ยวกับงานประเพณีแข่งเรือยาวไทย ลาว เวียดนาม ประจำปี โดยมีต่างชาติเข้าร่วมแข่งขันประเพณีชิงถ้วยพระราชทาน เนื่องจากจังหวัดบึงกาฬมีประเพณีที่สืบทอดกันมายาวนาน พร้อมทั้งมีการบำรุงรักษาโบราณสถานภายในจังหวัดบึงกาฬ ทำให้ด้านศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดบึงกาฬมีความเข้มแข็ง มีวัฒนธรรมพ็อนรำบวงสรวงเจ้าแม่สองนางในวันสถาปนาจังหวัด โดยมีท่าพ็อนรำที่สืบทอดกันมายาวนานที่เรียกว่า “ท่าพ็อนไชยบุรี” ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดบึงกาฬ

3. ปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมศักยภาพการจัดบริการสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดบึงกาฬ ประกอบด้วย 9 ปัจจัยดังต่อไปนี้

3.1 ปัจจัยด้านการสนับสนุนของฝ่ายการเมือง พบว่า ได้รับการสนับสนุนในการกำหนดนโยบายเป็นอย่างดีของสมาชิกสภาจังหวัดบึงกาฬ และมีบทบาทที่สำคัญเป็นอย่างมากในการส่งเสริมศักยภาพในการให้บริการสาธารณสุข เพราะต้องให้ความเห็นชอบแผนงานงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากคณะผู้บริหารและฝ่ายการเมืองจะรู้สภาพปัญหาของพื้นที่กลุ่มบุคคลเป้าหมายที่จะจัดบริการสาธารณสุข รวมถึงเป็นผู้มีบทบาทในการขับเคลื่อนการกำหนดนโยบาย มอบหมาย ควบคุม สั่งการ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบการจัดบริการสาธารณสุขร่วมกัน เพื่ออำนวยความสะดวกการจัดบริการสาธารณสุขให้บริการแก่พี่น้องประชาชน

3.2 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่า บางส่วนของกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไม่มีอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงาน เนื่องจากเป็นการประสานงานระหว่างกันอย่างไม่เป็นทางการในการจัดบริการสาธารณสุข เพื่อให้เกิดความคล่องตัว แต่อีกส่วนหนึ่งมีความเห็นว่า มีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานตามสายบังคับบัญชา และตามระเบียบกฎหมาย มีการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งผ่านการอบรม

การถ่ายทอดความรู้ในลักษณะพี่สอนน้อง และการให้ความรู้เชิงฝึกปฏิบัติจริง ทำให้เกิดการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องในการจัดบริการสาธารณะ

3.3 ปัจจัยด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ พบว่า คำนี้ถึงสภาพปัญหาก่อนและหลังการจัดบริการสาธารณะ จุดเด่น จุดด้อยในการบริการสาธารณะ ซึ่งมองประโยชน์ของประชาชนที่รับบริการสาธารณะเป็นที่จะต้องมีการวิเคราะห์ศักยภาพองค์กร วิเคราะห์ศักยภาพองค์กร ศักยภาพบุคลากรในการจัดบริการสาธารณะ วิเคราะห์งบประมาณ เพื่อสนับสนุนนโยบายการจัดบริการสาธารณะ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจอย่างชัดเจน เพื่อเป็นทิศทางในการจัดบริการสาธารณะ โดยการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย

3.4 ปัจจัยด้านสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ พบว่า ควรมุ่งผลสัมฤทธิ์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน และเกิดประโยชน์ให้กับพื้นที่มากที่สุด โดยเจ้าหน้าที่ต้องมีทัศนคติและนิสัยที่ดีต่อองค์กรประชาชน และได้ใช้ความรู้ช่วยแก้ปัญหา เจ้าหน้าที่ต้องมีความรู้และทักษะต่าง ๆ รวมถึงการบริการของเจ้าหน้าที่ที่มีการสั่งสมความเชี่ยวชาญในอาชีพ จากการแสวงหาความรู้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

3.5 ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน พบว่า มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน งานที่ได้รับมอบหมาย ในการปฏิบัติงานตรงตามตำแหน่งหน้าที่และประเภทในการจัดบริการสาธารณะ ซึ่งต้องทำให้บรรลุผลสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด มีเพื่อนร่วมงานที่มีความสามัคคีกันในการจัดบริการสาธารณะ ผู้บังคับบัญชาให้ความสำคัญกับการจัดบริการสาธารณะ เนื่องจากผู้บริหารได้แถลงนโยบายต่อสภาแล้ว จึงจำเป็นต้องจัดบริการสาธารณะตามนโยบายที่ได้แถลง

3.6 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลในการจัดบริการสาธารณะผ่านทางสื่อสิ่งพิมพ์ หอกระจายข่าว และบอร์ดประชาสัมพันธ์ ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นตั้งแต่ก่อนเริ่มการจัดบริการสาธารณะผ่านเวที ประชาคมหมู่บ้าน โครงการที่มาจากหน่วยอื่นต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ร่วมแสดงความคิดเห็น ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน ซึ่งผ่านการประชาคมระดมความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่

3.7 ปัจจัยด้านทรัพยากรการบริหาร พบว่า ทรัพยากรการบริหารและงบประมาณด้านบุคลากรยังไม่เพียงพอ เนื่องจากการบริการสาธารณะต้องดำเนินการให้ครอบคลุม ด้วยข้อจำกัดของบุคลากรที่ไม่เพียงพอ ทำให้การบริการสาธารณะไม่ทั่วถึง งบประมาณไม่เพียงพอ เนื่องจากในเขตพื้นที่จังหวัดส่วนใหญ่มีการจัดเก็บภาษีได้น้อยทำให้เงินอุดหนุนน้อย

3.8 ปัจจัยด้านการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ พบว่า ควรให้ความสำคัญกับการประหยัด ซึ่งต้องมีการวางแผนในการจัดซื้อจัดจ้างวัสดุอุปกรณ์แต่ละอย่างให้มีความรอบคอบและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและประชาชน ให้ความสำคัญกับการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพในการจัดบริการสาธารณะ ต้องมีการวางแผนวางโครงการก่อนดำเนินการเพื่อให้ผลผลิตออกมามีประสิทธิภาพสูงสุด และให้ความสำคัญกับการบริหารงานแบบมีประสิทธิผลในการดำเนินการจัดบริการสาธารณะ คำนี้ถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพในการจัดบริการสาธารณะ

3.9 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่ดี พบว่า ควรมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน โดยการปรับปรุงสถานที่ทำงาน เครื่องมือ เครื่องใช้ และพัฒนาบุคลากร รวมถึงเครือข่ายต่าง ๆ และการสร้าง

โอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยมุ่งประโยชน์สุขของประชาชน เริ่มตั้งแต่กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจนถึงการติดตามประเมินผล มุ่งผลสัมฤทธิ์ ต่อภารกิจของรัฐและมุ่งประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในการจัดบริการสาธารณะและลดขั้นตอนในการปฏิบัติงานน้อย นอกจากนี้ ประชาชนยังให้ความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม โดยเฉพาะกิจกรรมการลงพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหาความต้องการของประชาชน ทำให้ได้ข้อมูลปัญหาที่ตรงความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

4. รูปแบบและกลไกการพัฒนาศักยภาพการจัดบริการสาธารณะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบึงกาฬ คือ ควรกำหนดภารกิจและประเภทการจัดบริการสาธารณะของจังหวัดบึงกาฬ ตามลำดับความสำคัญเร่งด่วน คือ 1) ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต 2) ด้านศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 4) ด้านการจัดระเบียบชุมชนสังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย 5) ด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุนพาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว และ 6) ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

1. ควรใช้หลักการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้อง โดยการเปิดโอกาสให้สังคม องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ให้ประชาชนมีบทบาทหลักตามสิทธิ หน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่การคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ วางแผน การร่วมปฏิบัติและการรับผิดชอบในผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมทั้งส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนให้การดำเนินงานเกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดด้วยความสมัครใจ

2. ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับสถานะแวดล้อมของประชาชนรอบเขตโรงงาน ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพ และควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับความสะอาดของน้ำประปาที่ใช้ทั้งอุปโภคและบริโภคของประชาชน ในเขตเทศบาลจังหวัดบึงกาฬ ให้สำคัญเกี่ยวกับน้ำประปาที่ใช้ทั้งอุปโภคและบริโภคของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดบึงกาฬ

3. ควรให้การสนับสนุนเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติเพื่อให้เกิดขวัญกำลังใจในการจัดบริการสาธารณะ

4. ควรมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนมากขึ้น โดยต้องระบุเป้าหมายของนโยบายให้ชัดเจน และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติกับนโยบาย

5. ควรมีการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนเชิงกลยุทธ์มากกว่านี้ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผน เพื่อให้มีการวางแผนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

6. ควรมีการฝึกอบรมพัฒนาความรู้เจ้าหน้าที่ของเทศบาล เพื่อพัฒนาสมรรถนะให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น และมีการถ่ายทอดความรู้ให้กับรุ่นน้องอย่างต่อเนื่อง

7. ควรเสริมสร้างแรงจูงใจเกี่ยวกับการประกายก่องเจ้าหน้าที่ที่มีผลงานดีเด่นและให้รางวัลความดีความชอบที่เหมาะสมกับผลงาน และมีการวางแผนความก้าวหน้าทางอาชีพของเจ้าหน้าที่เทศบาลให้มีมาตรฐาน เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและมีคุณธรรม

8. ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนมีความตื่นตัวและให้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ และมีการนำเสนอผลการจัดบริการสาธารณะที่ผ่านมาให้ประชาชนทราบด้วย

9. ควรเพิ่มบุคลากรในการปฏิบัติงานด้านการจัดการบริการสาธารณะแต่ละด้านให้เพียงพอ เพื่อให้เกิดการจัดการบริการสาธารณะที่ครอบคลุม และสนับสนุนงบประมาณ โดยผ่านแผนงบประมาณต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเสนองบประมาณผ่านเทศบาลได้

10. ควรมีการสอนการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ให้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง โดยไม่จำเป็นต้องทำตามแบบที่กำหนด

11. ควรมีการจัดประชุมเพื่อทบทวนการบริหารจัดการที่ดีว่าส่วนไหนต้องปรับปรุงและพัฒนา และมีการขอคำแนะนำจากหน่วยงานภายนอก

ความคิดเห็นของผู้เรียบเรียงบทความวิจัย

ภารกิจและด้านการบริการสาธารณะของจังหวัดบึงกาฬยังอยู่ในช่วงพัฒนา เนื่องจากเป็นจังหวัดซึ่งตั้งขึ้นใหม่ ทำให้ศักยภาพการจัดการบริการสาธารณะยังไม่สามารถครอบคลุมพื้นที่มากนัก ไม่ว่าจะเป็นด้านการคมนาคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นต้องมีการดำเนินงานโครงการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบโครงการพัฒนาจังหวัดบึงกาฬ วางแผนพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการขยายตัวในพื้นที่ชุมชนในระยะ 20 ปี จัดทำแผนแม่บทและจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งในระยะเร่งด่วน ระยะกลาง และระยะยาว ตามลำดับ ด้านศักยภาพการจัดการบริการสาธารณะ พบว่า โครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมคุณภาพชีวิต การจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย การบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาควบคู่กันไป ส่วนรูปแบบและกลไกการพัฒนาศักยภาพการจัดการบริการสาธารณะที่เหมาะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบึงกาฬนั้น ต้องศึกษาความต้องการของประชาชนเป็นหลักและปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น ๆ

บรรณานุกรม

กฤษฎา พรหมเวศ. (2563). ศักยภาพการจัดการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดบึงกาฬ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง สถาบันวิจัยและพัฒนา.

ภาพอ้างอิง

เมืองที่ 77 บึงกาฬ. (26 พฤศจิกายน 2561). สยามรัฐออนไลน์. สืบค้น 15 กันยายน 2564 จาก <https://siamrath.co.th/n/54627>

บทความที่น่าสนใจ

การรับมือกับความเครียดในยุคโควิด 19

เรียบเรียงโดย สิริฐสร กระแสร์สุนทร

ที่มา: ความเครียดโควิด 19, โดย โรงพยาบาลวิชัยยุทธ, 2563, สืบค้นจาก <https://www.vichaiyut.com/th/health/informations/ลดความเครียดการทำงาน/>

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID-19 โดยเฉพาะการแพร่ระบาดของโควิดสายพันธุ์เดลต้า (Delta)” หรือที่เรียกกันในช่วงแรกว่า “สายพันธุ์อินเดีย” นั้น เป็นสายพันธุ์ที่ติดต่อกันได้ง่ายมากเมื่อเทียบกับสายพันธุ์อื่นที่เคยระบาดในประเทศ จึงสร้างผลกระทบในวงกว้างต่อระบบสาธารณสุขของไทย ส่งผลให้รัฐบาลต้องกลับมาใช้มาตรการที่เข้มข้นเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสอีกครั้ง โดยได้เริ่มใช้มาตรการล็อกดาวน์อย่างเข้มข้นในพื้นที่หลายจังหวัด ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2564 ซึ่งมาตรการดังกล่าวได้กำหนดให้ปิดสถานที่หลายสถานที่เพื่อป้องกันและควบคุมโรค รวมถึงขอความร่วมมือให้ทุกภาคส่วนปรับรูปแบบการทำงานเป็นแบบทำงานที่บ้าน (Work From Home) จากที่กล่าวมาส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศต้องปรับตัวในการดำรงชีวิต รวมไปถึงเกิดความเครียดและความวิตกกังวลในหลากหลายรูปแบบ เช่น กลัวการติดเชื้อ การตกงาน หรือปัญหาเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นต้น แม้ปัจจุบันภาครัฐจะเริ่มผ่อนคลายมาตรการต่าง ๆ ลงบางส่วนแล้ว แต่ยังมีผู้ได้รับผลกระทบอีกจำนวนไม่น้อยที่ตกอยู่ในภาวะเครียด

ความเครียด (Stress) คือ การตอบสนองทางสรีรวิทยา (Physiological) และทางจิตวิทยา (Psychological) ของมนุษย์ต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีความสำคัญ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดคิด จากปรากฏการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียด ซึ่งเกิดขึ้นได้ทั้งจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในร่างกาย เช่น การเจ็บป่วยต่าง ๆ โดยความเครียดมีอยู่ 2 ประเภท ดังนี้

1. แบบเฉียบพลัน (acute stress) มักเกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น เสียงดัง สภาพอากาศที่หนาวหรือร้อนเกินไป เป็นต้น แล้วส่งผลต่อร่างกายแบบกะทันหัน ร่างกายมีภาวะตื่นตัวต่อความเปลี่ยนแปลงนั้นอย่างรวดเร็ว กลายเป็นความเครียด แต่โดยปกติแล้วร่างกายมักจะค่อย ๆ ปรับสู่ภาวะสมดุลได้เอง

2. แบบเรื้อรัง (chronic stress) เป็นความเครียดที่สะสมเป็นระยะเวลานาน และร่างกายไม่สามารถปรับสู่ภาวะสมดุลได้ด้วยตัวเอง หลาย ๆ ครั้ง เกิดจากเงื่อนไขทางด้านจิตใจที่ไม่สามารถขจัดออกได้ หรือขจัดออกได้ยาก หรือผู้ที่มีอาการ ไม่สามารถแก้ไขปัญหบางอย่างได้ เช่น มีปัญหาในที่ทำงาน ปัญหาการมีเรื่องที่ทำให้เกิดความหวาดกลัวหรือคั่งค้างใจ ปัญหาด้านความสัมพันธ์ หรือปัญหาในครอบครัว เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม วงการจิตวิทยาได้มีการศึกษาและพบว่า ความเครียดที่เหมาะสม มีข้อดี คือ ทำให้เกิดความมุ่งมั่นในการเอาชนะปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ช่วยกระตุ้นให้มีความตื่นตัว สามารถจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และช่วยให้เกิดความพร้อมในการปรับตัวรองรับกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ได้ แต่หากเกิดเป็นความเครียดแบบเรื้อรังและไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสม อาจนำไปสู่ภาวะซึมเศร้าหรือมีอาการก้าวร้าวที่รุนแรงได้

ดังนั้น เพื่อควบคุมและป้องกันระดับความเครียดได้อย่างเหมาะสมควรทำความเข้าใจถึงที่มาของความเครียดซึ่งเกิดขึ้นจากสาเหตุ 3 ประการ ดังนี้

1. ทางด้านร่างกาย เช่น การอดอาหาร การออกกำลังกายอย่างหักโหม และการเจ็บป่วยเรื้อรัง
2. ทางด้านจิตใจ เช่น ความรู้สึกผิด ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล
3. ทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น ความขัดแย้งในครอบครัว การปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมอย่างรวดเร็ว การต้องปรับตัวกับสังคมใหม่ ๆ

เมื่อพิจารณาสาเหตุหรือที่มาของความเครียดแล้ว จะพบว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ในประเทศ ส่งผลกระทบบวกที่ก่อให้เกิดภาวะเครียดได้ทั้ง 3 ด้าน ซึ่งในบางคนเกิดความเครียดในระดับสูงได้ ดังกรณีเมื่อผู้ป่วยมาพบจิตแพทย์ด้วยความเครียดอันเกิดจากสาเหตุต่อไปนี้

1. กลัวการติดเชื้อ อาจเกิดจากความรู้สึกหวาดระแวงคนรอบข้าง คนใกล้ตัว แม้แต่คนที่ดูปกติที่สุด แข็งแรงรุ่งเรืองดีก็สามารถกลายเป็นผู้ติดเชื้อแบบไม่มีอาการและแพร่เชื้อได้โดยง่ายตาย จึงเกิดความระแวงแม้แต่ตัวเอง พอมีอาการไอแห้ง ๆ คัดจมูกก็เริ่มวิตกกังวล ไม่แน่ใจว่าไปรับเชื้อมาแล้วหรือไม่ หรือจะต้องไปตรวจหาเชื้ออย่างไร

2. สถานการณ์เปลี่ยนแปลงรายวัน มีผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้น นโยบายรัฐบาลปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์เกือบทุกวัน วันนี้อาจไปทำงานปกติ วันรุ่งขึ้นที่ทำงานอาจถูกปิด ในกรณีที่บางคนติดตั้งแอปพลิเคชันติดตามข่าวทุก 1 ชั่วโมง หรือมีเสียงเตือนทุกครั้งที่มีรายงานผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้น อาจทำให้มีอาการตื่นตระหนกมากเกินไป

3. กังวลกับทุกเรื่อง นอกจากกลัวติดเชื้อ COVID-19 ยังมีความกังวลในเรื่องต่าง ๆ เช่น ตกงาน การปิดโรงงาน สายการบินถูกสั่งงดบิน การปรับลดจำนวนพนักงาน การปิดโรงเรียน เป็นต้น ทำให้เกิดความกังวลในการใช้ชีวิต รวมไปถึงความเครียดจากการติดตามข่าวรายวัน อาจสะสมเป็นขยะโดยที่ไม่รู้ตัว

4. ไม่รู้ว่าสถานการณ์จะจบลงเมื่อไร สิ่งที่ทำให้ทุกคนเครียดมากที่สุด คือ การที่ไม่มีทางรู้ว่า สถานการณ์นี้จะยาวนานสักเท่าไร บางคนพยากรณ์ว่าการระบาดจะยาวนานถึงปีหน้า เศรษฐกิจจะได้รับผลกระทบอีกยาว ปัจจุบันไม่สามารถรู้ได้เลยว่าเหตุการณ์จะแยลงอีกหรือไม่ เดินทางมาถึงจุดสูงสุดของการแพร่ระบาดแล้วหรือยัง แม้จะร่วมมือกับนโยบายเว้นระยะห่างทางสังคม ปฏิบัติตามรายงานของภาครัฐอย่างเคร่งครัด

ดังนั้น สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 จึงเป็นสาเหตุที่นำมาซึ่งความเครียดอันส่งผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจและพฤติกรรมของทุกคนได้ ดังนี้

1. ผลกระทบทางร่างกาย มีทั้งผลกระทบทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ได้แก่ ความดันโลหิตสูง การหลังของกรดในกระเพาะอาหารมากเกินไป (นำไปสู่โรคกระเพาะอาหาร) ภูมิคุ้มกันต่ำลงสร้างโอกาสให้เกิดโรคต่าง ๆ ได้ง่าย

2. ผลกระทบด้านจิตใจ ทำให้ไม่สบาย ขาดสมาธิ อารมณ์แปรปรวน หลงลืม นอกจากนี้ความเครียดจะกระตุ้นการหลั่งฮอร์โมนคอร์ติซอล ซึ่งเมื่อมีมากเกินไปอาจส่งผลเสียต่อเซลล์ประสาท สติปัญญา และความจำ และหากปล่อยไว้เครียดเรื้อรังต่อเนื่องเป็นเวลายาวนาน อาจเสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้า หรือส่งผลให้มีปัญหาทางด้านสุขภาพจิตได้

3. ผลกระทบเชิงพฤติกรรม นอกจากโอกาสที่จะมีพฤติกรรมก้าวร้าวแล้ว ความเครียดอาจยังส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในระยะยาวได้ ส่วนใหญ่จะเป็นพฤติกรรมที่เป็นไปเพื่อการผ่อนคลายหรือระบายอารมณ์ แต่ทำบ่อยจนติดเป็นนิสัย เช่น ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ติดเกม รับประทานอาหารมากขึ้น ต้องหาอะไรรับประทานตลอดเวลาหรือติดการพนัน เป็นต้น

ความเครียดจึงส่งผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจและพฤติกรรมของมนุษย์เป็นอย่างมาก ดังนั้น การจัดการกับความเครียดในยุคโควิด 19 อย่างเข้าใจนั้น จึงถือว่ามีสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

1. อย่าทำให้สถานการณ์เลวร้ายลง ความเครียดระยะยาวอาจทำให้เกิดภาวะท้อถอย หมดหวัง นำไปสู่การตัดสินใจที่ผิดพลาดได้ เช่น การทำร้ายตัวเอง การฆ่าตัวตาย การลาออกจากงาน การย้ายที่อยู่ การขายบ้าน การหย่าขาดจากคู่สมรส การตัดสินใจผิดพลาดทางธุรกิจ การทะเลาะกับคนใกล้ชิด การทะเลาะกับเพื่อนในระหว่างที่เผชิญกับความเครียด เป็นต้น เนื่องจากสภาพอารมณ์ที่ไม่เป็นปกติ ทำให้มีโอกาสตัดสินใจทำสิ่งใด ๆ โดยไม่รอบคอบ คำแนะนำเบื้องต้นสำหรับผู้ที่มีอาการนี้ คือ ไม่ควรมีการตัดสินใจในเรื่องใหญ่ ๆ ทั้งสิ้น เพียงประคับประคองให้ผ่านสถานการณ์แต่ละวัน รักษาตัวให้ดี ระวังอย่าให้ติดเชื้อ

2. ติดตามข่าวสารเท่าที่จำเป็น อาจติดตามข่าววันละครึ่ง และเลือกรับข่าวสารจากแหล่งข่าวที่เชื่อถือได้ เช่น ประกาศของรัฐบาลและกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น ลดการติดตามข่าวจากสื่อโซเชียลมีเดียและระมัดระวังข่าวปลอม

3. ปฏิบัติตามคำแนะนำจากกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด เช่น การเว้นระยะห่างทางสังคม การกินร้อนช้อนกลางล้างมือ การสวมหน้ากากอนามัย การหลีกเลี่ยงไปในพื้นที่เสี่ยงต่าง ๆ

4. ตรวจสอบ อาการทางร่างกาย จิตใจและอารมณ์ของตัวเองอย่างสม่ำเสมอ เผื่อระวังอาการซึมเศร้า การนอนที่ผิดปกติ การดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้น หากมีอาการดังกล่าวที่กระทบต่อศักยภาพ หน้าที่การงาน หรือความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและคนรอบข้างควรพบแพทย์โดยเร็ว

5. ใช้ชีวิตอย่างปกติและมีคุณค่า แม้อยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ ก็จำเป็นต้องดำเนินชีวิตให้เป็นปกติ แม้จะต้องหยุดงานกักตัวอยู่บ้าน ก็สามารถจัดการกับกิจวัตรแต่ละวันให้มีสุขภาพดีได้ งดเว้นการติดตามข่าวสารที่เกี่ยวข้องจนทำให้เกิดการป่วยทั้งใจและกาย

นอกจากนี้ แพทย์หญิง อภิสมัย ศรีรังสรรค์ ผู้อำนวยการศูนย์จิตรภักษ์กรุงเทพ โรงพยาบาลกรุงเทพ ได้นำเสนอ “เทคนิคใช้ชีวิตให้ปกติ” (Healthy Routine) ซึ่งช่วยรักษาสมดุลชีวิตและมีส่วนช่วยบรรเทาความเครียดในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ได้เป็นอย่างดี ดังนี้

1. รับประทานให้เป็นปกติ โดยการทำอาหารง่าย ๆ เช่น หุงข้าว ทอดไข่ เป็นต้น แม้ไม่หิวถึงเวลาที่ต้องรับประทาน สั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่บ้างได้ พยายามรับประทานอาหารที่หลากหลายและมีประโยชน์

2. นอนหลับให้เป็นปกติ การนอนหลับให้เพียงพอเป็นภูมิคุ้มกันชั้นดี ป้องกันไวรัสและป้องกันภาวะซึมเศร้าได้ ปิดโทรทัศน์และปิดเสียงเตือนก่อนเข้านอน พยายามผ่อนคลาย สังเกตลมหายใจเข้าและออกก่อนการนอน

3. เชื่อมต่อกับผู้คน แม้จะเจอเพื่อนฝูงผู้คนเหมือนเมื่อปกติไม่ได้ แต่ยังสามารถติดต่อ พูดคุยปรึกษาหารือกันได้ โดยใช้เทคโนโลยีเชื่อมต่อถึงกัน หรือจะโทรหากัน การแยกตัวโดดเดี่ยวอาจทำให้ความเครียดมากยิ่งขึ้น

4. หากิจกรรมทำอย่าให้ว่าง แม้บุคคลส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง Work From Home ควรปฏิบัติตนให้เหมือนปกติประจำวัน คือ ตื่นเช้า อาบน้ำ แต่งตัว ออกกำลังกายในบ้านแทนการไปฟิตเนส ทำงานบ้าน ทำอาหาร รดน้ำต้นไม้ การเคลื่อนไหวร่างกายถือเป็นยาชั้นดี ป้องกันภาวะซึมเศร้า เช่น เดินขึ้นลงบันได กระโดดตบ หรือออกกำลังกายในท่าต่าง ๆ เป็นต้น

5. ทำสิ่งที่สนใจและงานอดิเรกที่ชอบ โดยควรเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ออกกำลังกายสมองอย่างสม่ำเสมอ ใช้ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการเป็นประจำ ทำกิจกรรมในเงื่อนไขสถานการณ์ที่จำกัด เช่น ทดลองวาดภาพด้วยอุปกรณ์เท่าที่มีอยู่ อบรมหรือทำอาหารง่าย ๆ ฟังเพลงหรือลองแต่งเพลง เล่นดนตรีต่อจิกซอร์ ทำงานประดิษฐ์ ฝึกโยคะ หัดเรียนภาษาอื่น ๆ เป็นต้น

ดังนั้น การปรับตัวและรู้เท่าทันกับความเครียดที่เกิดขึ้นในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เช่นปัจจุบันจึงเป็นสิ่งสำคัญ รวมไปถึงการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตอย่างเข้าใจเพื่อให้อยู่กับสถานการณ์นี้ให้ได้ เพราะหลายสิ่งหลายอย่างที่เกิดขึ้นในโลกมนุษย์นั้น ไม่สามารถควบคุมได้ทั้งหมด

ทางที่ดีที่สุด คือ การปรับตัว การยอมรับความเปลี่ยนแปลงและการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน จนกระทั่งกลายเป็นกิจวัตรที่สามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นปกติหรือเกิดความเคยชินและสามารถใช้ชีวิตได้อย่างยืดหยุ่น พร้อมยอมรับความเป็นปกติใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ช่วยให้ทุกคนสามารถผ่านวิกฤติการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ครั้งนี้ไปได้

บรรณานุกรม

- เช็กสัญญาณ 'เครียด' ในยุค 'โควิด-19' ระบาด ต้องรู้วิธีรับมือ. (16 กรกฎาคม 2564). กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. สืบค้น 17 สิงหาคม 2564 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/949463>
- ดุจดดี อภิวังศ์. (31 พฤษภาคม 2564). เทคนิครับมือความเครียด อยู่บ้านก็คลายเครียดได้ ฉบับปรับให้เข้ากับยุคโควิด 19. สืบค้น 17 สิงหาคม 2564 จาก <https://www.pparam9.com/covid19-stress-syndrome/#section8>
- โรงพยาบาลเพชรเวช. (5 กรกฎาคม 2564). โควิดสายพันธุ์เดลต้าคืออะไรแพร่พันธุ์ได้รวดเร็วแค่ไหน. สืบค้น 17 สิงหาคม 2564 จาก https://www.petcharavejhospital.com/th/Article/article_detail/Delta-strain-of-Covid
- โรงพยาบาลวิชัยยุทธ. (10 เมษายน 2563). วิธีระงับความเครียดจากการทำงานสำหรับคุณพ่อคุณแม่ WORK FROM HOME. สืบค้น 17 สิงหาคม 2564 จาก <https://www.vichaiyut.com/th/health/informations/ลดความเครียดการทำงาน/>
- สุขภาพจิตโคมา (กักตัว)อยู่บ้านนาน ระเบิดเวลาทำลายครอบครัว. (18 เมษายน 2563). ผู้จัดการออนไลน์. สืบค้น 17 สิงหาคม 2564 จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9630000040199>
- อภิสมัย ศรีรังสรรค์. (ม.ป.ป.). จิตแพทย์แนะ จัดการความเครียดรับมือ COVID-19 ไม่ให้ป่วยใจ. สืบค้น 17 สิงหาคม 2564 จาก <https://www.bangkokhospital.com/content/psychiatric-guidance-on-stress-management-trading-covid-19>

ภาพอ้างอิง

- โรงพยาบาลวิชัยยุทธ. (2563). ความเครียดโควิด 19. สืบค้น 17 สิงหาคม 2564 จาก <https://www.vichaiyut.com/th/health/informations/ลดความเครียดการทำงาน/>

เกาะกระแสไฟพล

ผลกระทบของโควิด 19 ต่อแรงงานไทย

เรียบเรียงโดย...วิลาสิณี ฉายรัตน์ตระกูล

Source: “Prepare Financially If Facing Job Loss” By GNO Federal Credit Union, n.d., Retrieved from <https://www.gnofcu.com/prepare-financially-if-facing-job-loss/#>

ประเทศไทยพบการระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 หรือ โควิด 19 (Coronavirus Disease 2019: COVID-19) รอบแรก ตั้งแต่ช่วงต้นเดือนมกราคม 2563 จำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นสูงสุด 188 คน เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2563 ซึ่งถือว่าเป็นวันที่สูงสุดของการระบาดรอบแรก แล้วจึงลดจำนวนลงอย่างต่อเนื่องและรักษาระดับจำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ได้นาน 9 เดือน ต่อมา การระบาดรอบสองได้เกิดขึ้นที่ตลาดกลางกุ้งจังหวัดสมุทรสาคร ตั้งแต่วันที่ 19 ธันวาคม 2563 ใช้เวลาประมาณหนึ่งเดือนเศษมีจำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่เพิ่มสูงขึ้นถึง 1,732 คน เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2564 จากนั้นจำนวนผู้ติดเชื้อจึงมีจำนวนลดลงจนต่ำกว่า 100 คนต่อวัน จนกระทั่งถึงเดือนเมษายน 2564 เกิดการระบาดรอบสามขึ้นจากสถานบันเทิงใจกลางกรุงเทพ เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2564 ประกอบกับการเดินทางกลับภูมิลำเนาและการเดินทางท่องเที่ยวข้ามจังหวัดในช่วงวันหยุดสงกรานต์ทำให้เกิดการติดเชื้อแบบดาวกระจายในหลายสิบจังหวัดทั่วประเทศ (ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ และคณะ, 2564) ถัดมาในเดือนมิถุนายน 2564 ปรากฏการเกิดการระบาดรอบสี่ขึ้นจากเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 สายพันธุ์เดลตา (Delta) ที่มีความสามารถในการจับเซลล์ของมนุษย์ได้ง่ายขึ้น แพร่กระจายเชื้อได้รวดเร็วกว่าสายพันธุ์อัลฟาถึง 1.4 เท่า และลงปอดได้เร็วขึ้น ทำให้ยอดผู้ติดเชื้อรายใหม่และผู้เสียชีวิตทำสถิติสูงสุดใหม่ (New High) ต่อเนื่องรายวัน (รับเข้าสู่โควิดระลอก 4 ซึ่สายพันธุ์เดลตาแพร่เร็ว, 2564) และจากการระบาดรอบสี่นี้ได้สร้างผลกระทบต่อเศรษฐกิจในวงกว้างต่อตลาดแรงงานทำให้การจ้างงานโดยรวมลดลงและจำนวนผู้ว่างงานเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสสุดท้ายของปี 2563

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) ได้ทำการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2564 ระหว่างเดือนมกราคม-มีนาคม 2564 พบว่า มีผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน 38.75 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นผู้มีงานทำ 37.58 ล้านคน ผู้ว่างงาน 0.76 ล้านคน คิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ 2.0 เมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสที่ 4 พ.ศ. 2563 พบว่า ผู้มีงานทำลดลง 7.1 แสนคน จาก 38.29 ล้านคน เป็น 37.58 ล้านคน และเมื่อพิจารณาผู้มีงานทำที่ไม่ได้ทำงานในรอบสัปดาห์ที่สำรวจ แต่มีงานประจำหรือมีงานที่จะกลับไปทำ พบว่า จำนวนมากถึง 0.88 ล้านคน เป็นผู้ที่ไม่ได้รับค่าจ้าง 0.78 ล้านคน ได้รับค่าจ้างเพียง 0.10 ล้านคน ยิ่งไปกว่านั้น การจ้างงานโดยรวม ลดลง ร้อยละ 2.2 จากผู้มีงานทำ 38.29 ล้านคน เป็น 37.58 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) โอกาสนี้ เกษะกระแสโพลจึงขอนำเสนอผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของโควิด 19 ต่อแรงงานไทย ซึ่งเป็นผลการสำรวจที่จัดทำขึ้นหลังการระบาดระลอกที่สาม โดยมีเนื้อหาที่ประกอบด้วยข้อมูลจาก “กรุงเทพโพลล์” โดยศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ใน 5 หัวข้อ คือ 1) ผลกระทบต่อการทำงาน ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 2) ในปัจจุบันรายรับจากค่าจ้างแรงงานกับรายจ่ายเป็นอย่างไร 3) ท่านจัดการกับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด 19 อย่างไร 4) ท่านคาดหวังอะไร หลังสถานการณ์ไวรัสโควิด 19 คลี่คลาย และ 5) ท่านตั้งเป้าหมายหรือวางแผนชีวิตไว้อย่างไรในอนาคต ซึ่งผลการสำรวจอาจเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายหรือแนวทางปฏิบัติของภาครัฐในการจัดการและรับมือกับผลกระทบต่อตลาดแรงงานไทยสำหรับการระบาดระลอกที่สี่ในปัจจุบัน รายละเอียดผลการสำรวจมีดังต่อไปนี้

ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน หัวข้อ “หวังอกแรงงานไทยวันนี้” การสำรวจใช้การสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มแรงงานในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 6 เขต จากทั้งหมด 50 เขต แบ่งเป็นเขตชั้นใน ชั้นกลาง และชั้นนอก ได้แก่ บางขุนเทียน บางเขน ประเวศ ยานนาวา ราษฎร์บูรณะ วังทองหลาง และปริมณฑล 2 จังหวัด ได้แก่ ปทุมธานีและสมุทรปราการ ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 625 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) จากนั้นใช้วิธีเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว (face to face interview) โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่มีโครงสร้างแน่นอน ประกอบด้วยข้อคำถามแบบเลือกตอบ (Check List Nominal) ทั้งนี้ มีการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 22-27 เมษายน 2564

1. ผลกระทบต่อการทำงานในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19

	ร้อยละ
ได้รับผลกระทบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	81.8
รายได้ต่อวันลดลงจากเดิม	ร้อยละ 52.2
ต้องทำงานเยอะขึ้น งานหนักขึ้น	ร้อยละ 23.3
ไม่มี OT เงินโบนัส	ร้อยละ 22.0
หางานได้ยากขึ้น	ร้อยละ 19.3
ตกงาน ต้องหางานใหม่	ร้อยละ 10.0
ถูกลดสวัสดิการต่าง ๆ ที่เคยได้รับลง	ร้อยละ 6.5
อื่น ๆ อาทิเช่น จ่ายเงินล่าช้า	ร้อยละ 0.2
ไม่ได้รับผลกระทบ	18.2

2. ในปัจจุบันรายรับจากค่าจ้างแรงงานกับรายจ่ายเป็นอย่างไร

	ร้อยละ
รายรับเพียงพอกับค่าใช้จ่ายและมีเงินเก็บออม	15.1
รายรับพอดีกับค่าใช้จ่ายจึงไม่มีเงินเหลือเพื่อเก็บออม	44.7
รายรับไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ต้องกู้ ต้องหยิบยืม	40.2

3. ท่านจัดการกับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด 19 อย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

	ร้อยละ
รอเงินช่วยเหลือ เงินเยียวยา จากภาครัฐ	54.3
กู้หนี้ยืมสิน	30.7
หารายได้ หารอาชีพเสริม	27.8
นำเงินเก็บมาใช้	20.7
นำของมีค่ามาขายประทังชีวิต	8.5
จำนอง จำน่า	7.0
อื่น ๆ ไม่มีการจัดการ ไม่ได้รับผลกระทบ	4.2

4. ท่านคาดหวังอะไร หลังสถานการณ์ไวรัสโควิด 19 คลี่คลาย

	ร้อยละ
ค่าแรงขั้นต่ำเพิ่มขึ้นถึง 400 บาท	30.9
มีสวัสดิการดีขึ้น	27.5
มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น มีงานให้เลือกมากขึ้น	26.3
มีโบนัส มี OT เพิ่มขึ้น	13.5
อื่น ๆ อาทิเช่น รอรัฐช่วยเหลือ ไม่ได้คาดหวัง	1.8

5. ท่านตั้งเป้าหมายหรือวางแผนชีวิตไว้อย่างไรในอนาคต

	ร้อยละ
อยากเป็นพนักงานบริษัทมีเงินเดือนมั่นคง	25.8
อยากเป็นเจ้าของกิจการ	23.0
อยากกลับไปทำงานที่บ้านเกิดอยู่กับครอบครัว	20.5
อยากทำสวน ทำการเกษตร อยู่แบบพอเพียง	9.7
อยากศึกษาต่อ	3.5
อยากเป็นแรงงานเฉพาะที่มีการอบรมพัฒนาทักษะการทำงาน	3.5
ไม่มีเป้าหมายหรือวางแผนจะเป็นแรงงานแบบนี้ต่อไป	14.0

เมื่อพิจารณารายละเอียดผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ในหัวข้อ “หัวอกแรงงานไทยวันนี้” พบประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

ประเด็นแรก คือ สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 มีผลกระทบต่อการทำงานของประชาชน สูงถึงร้อยละ 81.8 โดยทำให้รายได้ต่อวันลดลงจากเดิม ต้องทำงานหนักขึ้น ไม่มีค่าล่วงเวลาและเงินโบนัส หางานได้ยากขึ้น ตกงานและต้องหางานใหม่ ถูกลดสวัสดิการที่เคยได้รับ และอื่น ๆ อาทิ การจ่ายเงินล่าช้า และประชาชนที่ไม่ได้รับผลกระทบ มีเพียงร้อยละ 18.2

ประเด็นที่สอง คือ ในปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่มีรายรับพอดีกับค่าใช้จ่ายจึงไม่มีเงินเหลือเพื่อเก็บออม มากที่สุด ถึงร้อยละ 44.7 รองลงมาคือ ประชาชนมีรายรับไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ต้องกู้ ต้องหยิบยืม และประชาชนมีรายรับเพียงพอกับค่าใช้จ่ายและมีเงินเก็บออม คิดเป็นร้อยละ 40.2 และ 15.1 ตามลำดับ

ประเด็นที่สาม คือ ประชาชนส่วนใหญ่จัดการกับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด 19 โดยการรอเงินช่วยเหลือและเงินเยียวยาจากภาครัฐ มากที่สุด ถึงร้อยละ 54.3 รองลงมาคือ กู้หนี้ยืมสิน หารายได้หรือหาอาชีพเสริม นำเงินเก็บมาใช้ นำของมีค่ามาขายประทังชีวิต จำนองหรือจำนำทรัพย์สิน และอื่น ๆ อาทิ ไม่มีการจัดการและไม่ได้รับผลกระทบ คิดเป็นร้อยละ 30.7 27.8 20.7 8.5 7.0 และ 4.2 ตามลำดับ

ประเด็นที่สี่ คือ ประชาชนส่วนใหญ่คาดหวังว่าหลังสถานการณ์ไวรัสโควิด 19 คลี่คลาย จะมีการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำเพิ่มเป็น 400 บาท มากที่สุด ถึงร้อยละ 30.9 รองลงมาคือ มีสวัสดิการดีขึ้น มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น หรือมีงานให้เลือกมากขึ้น มีโบนัสและค่าล่วงเวลาเพิ่มขึ้น และอื่น ๆ อาทิ รอความช่วยเหลือจากภาครัฐ และไม่ได้คาดหวังใด ๆ คิดเป็นร้อยละ 27.5 26.3 13.5 และ 1.8 ตามลำดับ

ประเด็นที่ห้า คือ ประชาชนส่วนใหญ่ตั้งเป้าหมายหรือวางแผนชีวิตในอนาคตไว้ว่า อยากเป็นพนักงานบริษัทมีเงินเดือนมั่นคง มากที่สุด ถึงร้อยละ 25.8 รองลงมาคือ อยากเป็นเจ้าของกิจการ อยากรับไปทำงานที่บ้านเกิดอยู่กับครอบครัว ไม่มีเป้าหมายหรือวางแผนจะเป็นแรงงานแบบนี้อย่างต่อไป อยากรับราชการและอยู่แบบพอเพียง อยากรับศึกษาต่อ และอยากเป็นแรงงานเฉพาะที่มีการอบรมพัฒนาทักษะการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 23.0 20.5 14.0 9.7 3.5 และ 3.5 ตามลำดับ

กล่าวโดยภาพรวมผลการสำรวจดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 มีผลกระทบต่อการทำงานของประชาชน และที่น่าสนใจมากที่สุด คือ ประชาชนส่วนใหญ่รอรับเงินช่วยเหลือและเงินเยียวยาจากภาครัฐเพื่อนำมาจัดการกับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด 19 ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่าแม้ภาครัฐจะมีมาตรการระยะสั้นเพื่อเยียวยาแรงงานที่ได้รับผลกระทบตามสถานะในระบบประกันสังคม กล่าวคือ 1) แรงงานในระบบประกันสังคม ซึ่งได้รับการเยียวยาตามสิทธิของผู้ประกันตน อาทิ สิทธิได้รับเงินชดเชยจากกองทุนประกันสังคมในกรณีว่างงาน หรือถูกให้หยุดงานจากเหตุสุดวิสัย หรือถูกให้หยุดงานชั่วคราวตามมาตรา 75 ที่ไม่จัดเป็นเหตุสุดวิสัย และ 2) แรงงานนอกระบบประกันสังคม ซึ่งได้รับความช่วยเหลือเยียวยาจากภาครัฐผ่านช่องทางลงทะเบียนหรือผ่านแอปพลิเคชัน อาทิ ผู้ประกอบอาชีพอิสระตามโครงการเราไม่ทิ้งกัน การช่วยเหลือเยียวยาเกษตรกร การจ้างงานนักศึกษาจบใหม่ตามความต้องการของหน่วยงานภาครัฐ และอื่น ๆ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563) แต่หากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 ยังไม่คลี่คลาย การกระจายวัคซีนยังไม่ทั่วถึง และการแพร่ระบาดในครัวเรือนยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปัญหาของแรงงานทั้งในระบบและนอกระบบก็ไม่อาจแก้ไขได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น ตกงานและต้องหางานใหม่ รายได้หรือสวัสดิการลดลงจากเดิม ต้องทำงานหนักขึ้นเนื่องจากบริษัทปลดพนักงานออก ไม่ได้รับค่าล่วงเวลาหรือโบนัส ได้รับการจ่ายค่าจ้างล่าช้า

เป็นต้น เหล่านี้ส่งผลให้เกิดหนี้ครัวเรือนที่เพิ่มมากขึ้น สุขภาวะในการทำงานที่ย่ำแย่ และอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในภาพรวมที่ถดถอย

บรรณานุกรม

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (มิถุนายน 2563). **แนวทางการฟื้นฟูตลาดแรงงานไทยจากผลกระทบของ**

COVID-19. สืบค้น 2 กรกฎาคม 2564 จาก https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/MonetPolicyComittee/MPR/BOX_MPR/BOXMPR_Q2_4.pdf

ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ และคณะ. (29 เมษายน 2564). **ผลกระทบ COVID-19 ระบาดรอบ 2 ต่อเนื่องรอบ 3 กับทิศทางการตลาดแรงงานไทย**. สืบค้น 2 กรกฎาคม 2564 จาก <https://tdri.or.th/2021/04/covid-19-2-3-affected-thai-labor-market/>

รับเข้าสู่โควิดระลอก 4 ซ้ำสายพันธุ์เดลตาแพร่เร็ว. (30 มิถุนายน 2564). **ไทยรัฐออนไลน์**. สืบค้น 22 กันยายน 2564 จาก <https://www.thairath.co.th/news/politic/2128507>

ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (กรุงเทพโพลล์). (1 พฤษภาคม 2564). **ห้วงแรงงานไทยวันนี้**. สืบค้น 1 กรกฎาคม 2564 จาก <http://bangkokpoll.bu.ac.th/poll/result/poll950.php?pollID=836&Topic=%CB%D1%C7%CD%A1%E1%C3%A7%A7%D2%B9%E4%B7%C2%C7%D1%B9%B9%D5%E9&fileDoc=poll950.pdf>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (14 พฤษภาคม 2564). **การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2564**. สืบค้น 2 กรกฎาคม 2564 จาก <http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/สำรวจ/ด้านสังคม/แรงงาน/ภาวะการทำงานของประชากร.aspx>

ภาพอ้างอิง

GNO Federal Credit Union. (n.d.). **Prepare Financially If Facing Job Loss**. Retrieved July 5, 2021 from <https://www.gnofcu.com/prepare-financially-if-facing-job-loss/#>

รอบโลกวิจัย

การฟื้นฟูคุณภาพดินด้วยโพลีลัมพิกซ์

เรียบเรียงโดย ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์

ที่มา: ดินเสื่อมโทรม, โดย ชนัสส์ กตัญญู, 2559, สืบค้นจาก <https://www.posttoday.com/politic/report/430747>

ภาคเกษตรนั้นมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยอย่างมาก เพราะมีการจ้างงานสูงถึงกว่าร้อยละ 30 ของกำลังแรงงานทั้งประเทศ ครอบคลุมถึง 6.4 ล้านครัวเรือน และที่ดินทำการเกษตรครอบคลุมถึงร้อยละ 40 ของพื้นที่ทั่วประเทศ แต่ภาคเกษตรกลับมีสัดส่วนในมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพียงร้อยละ 10 มีอัตราการเติบโตช้าและมีความเปราะบางสูงกว่าภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ ของประเทศ ส่วนหนึ่งเกิดจากปริมาณผลผลิตทางการเกษตรที่มีจำนวนน้อยหรือมีคุณภาพไม่เพียงพอที่จะส่งออกจำหน่ายได้ ทั้งนี้ สาเหตุหนึ่งมาจากสภาพปัญหาของดินที่เสื่อมโทรมและมีสารปนเปื้อนตกค้างจากการใช้สารเคมีส่งผลให้ไม่สามารถเพิ่มมูลค่าหรือสร้างผลผลิตทางการเกษตรได้ตามเป้าหมาย รวมถึงการพัฒนาผลผลิตการเกษตรแบบอินทรีย์ซึ่งจะต้องมีเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับแหล่งพื้นที่เพาะปลูกที่ต้องปราศจากสารเคมีปนเปื้อนใด ๆ

ปัจจุบันปัญหาการปนเปื้อนในดินและน้ำใต้ดินจากสารอันตรายแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) สารอินทรีย์ระเหย (Volatile organic compounds: VOCs) เช่น สารไตรคลอโรเอทิลีน (TCE) สารเตตระคลอโรเอทิลีน (PCE) สารเบนซีน (Benzene) สารเอทิลเบนซีน (Ethylbenzene) เป็นต้น และ 2) สารพิษโลหะหนัก อาทิ แคดเมียม (Cadmium) สารตะกั่ว (Lead) สารปรอท (Mercury) สารหนู (Arsenic) ซึ่งกลายเป็นปัญหาใหญ่ที่พบได้ทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทย โดยเฉพาะในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม สารปนเปื้อนดังกล่าวส่วนใหญ่มักเป็นสารที่ไม่ละลายน้ำ ทำให้เกิดการปนเปื้อนลงสู่ชั้นดินและน้ำใต้ดินเกิด

การสะสมสารพิษอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศ สุขอนามัยของประชาชนที่มีผลต่อการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค รวมถึงผลผลิตทางการเกษตร นอกจากนี้ สารอันตรายประเภทสารอินทรีย์ระเหยยังสามารถระเหยออกสู่ชั้นบรรยากาศที่สามารถเข้าสู่ร่างกายได้ 3 ทาง คือ การหายใจ การบริโภค และการสัมผัสทางผิวหนัง เมื่อสารอินทรีย์ระเหยได้เข้าสู่ร่างกายจะเข้าไปทำลายระบบภูมิคุ้มกัน โครโมโซมเซลล์ของอวัยวะต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อระบบประสาททำให้เกิดการง่วงนอน วิงเวียนศีรษะ ซึมเศร้า หรือหมดสติ และหากได้รับในปริมาณที่มากจะกระทบต่อสุขภาพระบบอื่น ได้แก่ ระบบพันธุกรรม ระบบเนื้อเยื่อ ระบบฮอร์โมน และระบบสืบพันธุ์ รวมถึงอาจทำให้เกิดโรคมะเร็งบางชนิดได้ อาทิ มะเร็งเม็ดเลือดขาว มะเร็งตับ มะเร็งปอด ส่วนสารพิษโลหะหนักสามารถเกิดขึ้นได้เองในธรรมชาติ โดยอาจมาจากการทำเหมืองแร่ โรงงานผลิตสารเคมี โรงงานผลิตไฟฟ้าโดยใช้ถ่านหิน การทำแบตเตอรี่ การใช้ปุ๋ย และยากำจัดศัตรูพืชในการเกษตรกรรม แล้วสารพิษจะถูกปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศ หากไม่มีการบริหารจัดการกากของเสียที่ดีจะกระทบต่อกระบวนการห่วงโซ่อาหารได้กลายเป็นปัญหาการปนเปื้อนโลหะหนักในอาหาร เมื่อเกิดการบริโภคสะสมเป็นเวลานานและจำนวนมากจะทำให้มีอาหารที่สามารถพบได้ อาทิ ปวดศีรษะบ่อยแบบไม่ทราบสาเหตุ ปวดตามร่างกาย อ่อนเพลีย เหนื่อยล้าง่าย เหน็บชาตามปลายมือปลายเท้า เป็นตะคริวบ่อย หรือมีปัญหาผื่นแพ้หรือลมพิษ ก่อให้เกิดอนุมูลอิสระ (Oxidative stress) ที่เป็นอันตรายต่อเซลล์ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเพิ่มความเสี่ยงต่อการก่อให้เกิดกลุ่มโรคเรื้อรัง เช่น โรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง โรคอัลไซเมอร์ โรคมะเร็ง เป็นต้น การปนเปื้อนเหล่านี้มักเกิดจากการรั่วไหลของสารอันตรายผ่านชั้นดินเหนียวระดับน้ำใต้ดินก่อนจะเคลื่อนที่โดยแรงโน้มถ่วงด้วยการชะพาโดยน้ำฝนลงสู่ระดับน้ำใต้ดิน ทั้งนี้ สารปนเปื้อนบางส่วนจะยังคงติดค้างอยู่ในดินเหนียวระดับน้ำใต้ดิน ซึ่งจะดูดซับเอาไว้เป็นเสมือนแหล่งกำเนิดการปนเปื้อนที่เติมสารปนเปื้อนลงสู่ระดับน้ำใต้ดินอย่างต่อเนื่อง

ด้วยเหตุของการปนเปื้อนสารพิษเหล่านี้จึงมีความจำเป็นต้องมีการฟื้นฟูพื้นดินที่เกิดการปนเปื้อนและบำบัดให้สารปนเปื้อนเหล่านี้อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้และไม่เป็นอันตรายตามหลักการวิศวกรรมการฟื้นฟู ดังนั้น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธนพล เพ็ญรัตน์ อาจารย์ภาควิชาโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี ได้วิจัยการใช้โพลิเมอร์ปรับเสถียรด้วยอนุภาคแม่เหล็กนาโนร่วมกับการเหนี่ยวนำความร้อนทางแม่เหล็กไฟฟ้าในการเร่งฟื้นฟูพื้นที่ปนเปื้อนจากสารพิษโลหะหนักด้วยวิธีสกัดไอน้ำ ผลการศึกษาสามารถฟื้นฟูพื้นที่ปนเปื้อนสารอันตรายจากอุตสาหกรรมปิโตรเคมี เหมืองทอง เหมืองสังกะสี หรือการลักลอบทิ้งสารเคมี คือใช้เทคนิคในการใช้ฟื้นฟูพื้นที่ปนเปื้อนด้วยการใช้อนุภาคนาโนของเหล็กประจุศูนย์ซึ่งเป็นเทคนิคการใช้สนามแม่เหล็กเพื่อปรับเสถียรโลหะหนักถือเป็นหนึ่งใน 61 เทคนิคที่ได้รับการจดทะเบียนทั่วโลกในการใช้บำบัดและฟื้นฟูพื้นที่ปนเปื้อน โดยงานวิจัยนี้ใช้วิธีที่แตกต่างออกไปมีการใช้สนามแม่เหล็กร่วมกับเหล็กประจุศูนย์ และนำมาทดลองในดินเป็นที่แรกของโลกที่ใช้วิธีนำสนามแม่เหล็กร่วมด้วย จากนั้นได้พัฒนาวิจัยตัวโพลิเมอร์ประจุศูนย์มาจากการประยุกต์ใช้แนวคิดการรักษาโรคมะเร็งด้วยวิธีไฮเปอร์เทอร์เมีย แล้วนำมาเป่าเป็นมูสโพลิเมอร์ลักษณะคล้ายกับโพลิเมอร์แป้ง และอัดโพลิเมอร์ดังกล่าวลงไปในดินเพื่อให้อนุภาคของโพลิเมอร์เข้าไปเกาะกับสารพิษ โดยทั่วไปจะรอให้สารพิษละลายก่อนแล้วอิเล็กตรอนจากสนามแม่เหล็กจะสามารถเข้าไปเปลี่ยนสารพิษให้อยู่ในรูปที่ไม่เป็นพิษได้ ซึ่งในกระบวนการเปลี่ยนรูปสารที่มีรูปเป็นพิษไปสู่รูปที่ไม่เป็นพิษ มีด้วยกัน 2 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนละลายสารพิษ และ 2) ขั้นตอนให้อิเล็กตรอนเพื่อเปลี่ยนรูปไปเป็นสารไม่มีพิษ

หลักการการทำงานของโพลิเมอร์ประจุศูนย์ทำงานโดยการเอาสนามแม่เหล็กไฟฟ้ามาใช้ร่วมกับเหล็กประจุศูนย์ในการฟื้นฟูพื้นดิน ซึ่งอนุภาคแม่เหล็กประจุศูนย์คือเหล็กที่พร้อมจะทำปฏิกิริยากับโลหะอื่น โดยการจ่าย

อิเล็กตรอนออกไปเพื่อให้ตัวเหล็กมีความเสถียรตามธรรมชาติ เมื่อเหล็กประจุศูนย์ได้จ่ายอิเล็กตรอนออกไปแล้ว โลหะหนักที่ได้รับอิเล็กตรอนจากเหล็กประจุศูนย์จะเปลี่ยนรูปไปอยู่ในรูปที่ไม่เป็นอันตราย ส่วนตัวเหล็กประจุศูนย์เมื่อให้อิเล็กตรอนออกไปแล้วจะอยู่ในรูปของสนิมซึ่งการใช้สนามแม่เหล็กร่วมด้วยนั้นเพื่อให้เหล็กประจุศูนย์เกิดการให้อิเล็กตรอนได้เร็วขึ้นจากการที่อนุภาคที่เคลื่อนไหวไปมาจนเกิดความร้อน เนื่องจากหากปล่อยไปตามสภาวะธรรมชาติของอนุภาคนิวตรอนและอนุภาคพื้นดินส่งผลให้ขั้นตอนของการละลายสารพิษจะใช้เวลานานมาก แต่หากเกิดความร้อนขึ้นถึงประมาณ 100 องศาเซลเซียส สารพิษที่อยู่ในดินจะเกิดการละลายและสามารถสูบบอกมาได้ง่ายกว่าสภาวะปกติประมาณ 40 เท่า ดังนั้น อิเล็กตรอนที่ถูกจ่ายออกได้เร็วขึ้นจะสามารถไปสลายสารพิษให้เป็นสารไม่มีพิษเพื่อนำออกจากดินได้เร็วกว่าสภาวะปกติ 50 เท่า และไม่ส่งผลต่อสัตว์หน้าดินหรือสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ เพราะเหล็กประจุศูนย์ที่เปลี่ยนเป็นสนิมไม่มีความอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต ช่วยร่นระยะเวลาในการฟื้นฟูดินลงได้มาก กล่าวคือการใช้เทคนิคทั่วไปในการฟื้นฟูดินที่อาจใช้ระยะเวลา 3-5 ปี แต่เมื่อใช้เทคนิคข้างต้นด้วยสนามไฟฟ้าและเหล็กประจุศูนย์ใช้เวลาเหลือเพียง 2 สัปดาห์เท่านั้น และในขั้นต่อไปของการพัฒนา คือ การสร้างเครื่องล้างดินที่ทำงานด้วยระบบอัตโนมัติ ให้สามารถปั่นดินที่ปนเปื้อนขึ้นมาฟื้นฟูได้โดยไม่ต้องอาศัยแรงงานคนในการขุดดินขึ้นมา

กระบวนการฟื้นฟูดินด้วยวิธีดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้ทดสอบในพื้นที่เพาะปลูกข้าวที่ปนเปื้อนสารแคดเมียมในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประมาณ 13,000 ไร่แบบเต็มพื้นที่ และได้ต่อยอดเทคนิคการล้างดินแบบสนามแม่เหล็กไฟฟ้าเพื่อขยายผลสู่การล้างและสลายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่เป็นอันตราย 3 ชนิด ได้แก่ พาราควอต คลอร์ไพริฟอส และไกลโฟเซต เพราะเป็นปัญหาสำคัญที่สร้างผลกระทบต่อเกษตรกรในพื้นที่และของประเทศไทยอย่างมาก แม้จะเลิกใช้สารเคมีเหล่านี้แล้วแต่ยังมีการตกค้างในดินที่ต้องใช้เวลานานกว่าจะย่อยสลายได้ ดังกรณีพื้นที่การเกษตรและแหล่งน้ำในจังหวัดลำพูนและลำปางมากกว่าร้อยละ 80 ของตัวอย่างที่ตรวจวิเคราะห์และสารตกค้างในดินพบว่า มีความเข้มข้นสูงสุด 25.1 มก./กก. และด้วยค่าครึ่งชีวิตของพาราควอตที่ยาวนานถึง 1,104 ชั่วโมง หากปล่อยให้ดินทำการฟื้นฟูด้วยตัวเองสารพาราควอตกลับคืนสู่ระดับตรวจไม่พบ (0.05 มก./กก.) จะต้องใช้เวลานานถึง 412 วัน ซึ่งหากไม่ล้างและสลายสารปนเปื้อนออกจากดินเกษตรกรจะไม่สามารถขึ้นทะเบียนเกษตรกรอินทรีย์ตามมาตรฐานสากลได้ ดังนั้น ผลการทดสอบดังกล่าวพิสูจน์ได้ว่าสามารถฟื้นฟูดินและสลายสารปนเปื้อนได้รวดเร็วกว่า รวมถึงแนวทางการปรับปรุงดินแบบเดิม คือ หลังจากเก็บเกี่ยวพืชไปแล้วจะตากดินไว้ระยะหนึ่งเพื่อฆ่าเชื้อโรคและแมลงศัตรูพืชที่ตกค้างอยู่ในดิน จากนั้นจึงปลูกพืชคลุมดินแล้วไถกลบเพื่อเพิ่มไนโตรเจนในดิน จากผลความสำเร็จของการฟื้นฟูดินนี้ทำให้เกษตรกรจังหวัดเลยนำแนวทางดังกล่าวมาพัฒนาพื้นที่นาข้าวที่ปนเปื้อนสารหนูจากการทำเหมืองทองในเขตอำเภอวังสะพุงอีกด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้ยืนยันถึงศักยภาพการล้างดินด้วยเทคนิคดังกล่าวว่าสามารถนำไปใช้ได้ทุกพื้นที่ และมีประสิทธิภาพจริง มีต้นทุนต่ำเพราะผงเหล็กประจุศูนย์ที่ใช้เป็นของที่มีในประเทศในปริมาณมาก ด้วยเป็นของเหลือใช้จากกระบวนการอุตสาหกรรมทำให้การขยายผลของงานวิจัยสามารถดำเนินการได้ทันที

ปัญหาดินปนเปื้อนหรือภาวะมลพิษของดินเป็นสภาวะที่สารเป็นพิษในรูปต่าง ๆ ถูกผสมลงในดินธรรมชาติ การปนเปื้อนอาจเกิดจากความตั้งใจ ไม่ตั้งใจ หรือเกิดจากธรรมชาติ ส่งผลให้คุณสมบัติของดินเกิดการเปลี่ยนแปลงและเสื่อมโทรม มีปัญหาต่อการใช้ประโยชน์ทางการเกษตร หรือมีผลกระทบต่อความปลอดภัยของมนุษย์และสัตว์ จึงมีความจำเป็นปรับปรุงดินให้คืนสู่สภาพเดิมเพื่อให้เหมาะสมต่อการเพาะปลูก เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่สำคัญ จากข้อมูลสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ไตรมาสที่ 2/2564 พบว่า มีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศขยายตัวร้อยละ 7.5 มาจากภาคเกษตรขยายตัว

ร้อยละ 2.0 ตามผลผลิตพืชสำคัญ เช่น ข้าว ยางพารา และมันสำปะหลัง เป็นต้น ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้เติบโตและสร้างมูลค่าสินค้าเกษตรเชิงอินทรีย์ การจัดการปัญหาดินปนเปื้อนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการยกระดับความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโตอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

กรมวิทยาศาสตร์บริการ. (2561). “ล้างดิน” กำจัดสารปนเปื้อนและโลหะหนักด้วยอนุภาคแม่เหล็ก.

สืบค้น 14 พฤษภาคม 2564 จาก

http://siweb1.dss.go.th/news/show_abstract.asp?article_ID=7300

กรมพัฒนาที่ดิน. (ม.ป.ป.). การจัดการดิน. สืบค้น 14 พฤษภาคม 2564 จาก

https://www.ddd.go.th/Web_Soil/Page_02.htm

คัตคณัฐ ชื่นวงศ์อรุณ. (26 มกราคม 2563). มลพิษในดิน (Soil Pollution). สืบค้น 13 กันยายน 2564 จาก

<https://ngthai.com/science/27458/soil-pollution/>

ธนพล เพ็ญรัตน์. (2558). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการการใช้โพลีเมอร์ที่ปรับเสถียรด้วยอนุภาคแม่เหล็กนาโนร่วมกับการเหนี่ยวนำความร้อนทางแม่เหล็กไฟฟ้าในการเร่งฟื้นฟูดินปนเปื้อนสารอินทรีย์ระเหยด้วยวิธีสกัดไอดิน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

นักวิจัย ม.นเรศวรปลื้ม เทคนิคฟื้นฟูดินจากสารอันตราย ได้ผล จ.ตาก-เลย ขอให้ช่วย. (24 กันยายน

2562). สืบค้น 14 พฤษภาคม 2564 จาก https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_2916952

ประสงค์ คุณานัฐวัฒน์ชัยเดช, และ ไมตรี สุทธิจิตต์. (2545). สารอินทรีย์ไอระเหยและสุขภาพ. สืบค้น

14 พฤษภาคม 2564 จาก

http://webdb.dmsc.moph.go.th/ifc_toxic/a_tx_2_001c.asp?info_id=120

โสภณรัตน์ จันทรัตน์ และคณะ. (ม.ป.ป.). ภูมิทัศน์ภาคเกษตรไทย จะพลิกโฉมอย่างไรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน?.

สืบค้น 14 พฤษภาคม 2564 จาก

https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/DocLib_/Article_26Sep2019.pdf

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดกำแพงเพชร. (ม.ป.ป.). การจัดการปัญหาดินปนเปื้อน. สืบค้น

13 กันยายน 2564 จาก <https://www.opsmoac.go.th/kamphaengphet-manual-files-421991791823>

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). **ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ไตรมาสที่**

2/2564. สืบค้น 13 กันยายน 2564 จาก

https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=5176

ภาพอ้างอิง

ชนัสต์ กตัญญู. (2559). **18 ปีคลิตี้...เมื่อความยุติธรรมล่าช้าคือความ “อยุติธรรม”**. สืบค้น 17 พฤษภาคม

2564 จาก <https://www.posttoday.com/politic/report/430747>